

Rimliklaroqa

Rosul Pawlus Rim xahardiki jamaatkə yazoqan məktup

¹ Rosullukka tallap qakiriloqan, Hudaning hux hawirini jakarlaxka ayrip təyinləngən, Məsih Əysaning kuli boləqan mənki Pawlustin salam!

² Huda bu hux hawərnin kelixini heli burunla pəyoqəmbərliri arkilik mukəddəs yazmilarda wədə kıləqanidi. ■ ³⁻⁴ Bu hux hawər Öz Oqlı, yəni Rəbbimiz Əysa Məsih toqrisididur; jismaniy jəhəttin U Dawutning nəslidin tuquloqan; birdinbir pak-mukəddəs Roh tərpidin ölumdin tirildürülüş arkilik «küq-kudrət Igisi Hudaning Oqlı» dəp kərsitilip bekitilgən; □ ■ ⁵ U arkilik, xundakla Uning nami üqün barlik əllər arisida Hudaqə etikədtin boləqan itətmənlik wujudka

■ **1:1** Ros. 9:15; 13:2; Gal. 1:15. ■ **1:2** Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; 2Sam. 7:12; Zəb. 132:11; Yəx. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yər. 23:5; 33:14; Əz. 34:23; 37:24; Dan. 9:24; Mik. 7:20. □ **1:3-4** «**jismaniy jəhəttin u Dawutning nəslidin tuquloqan**» — muxu «Dawut»

bolsa Dawut pəyoqəmbər, yəni Israiləqə padixah boləqan Dawut. Nuroqun pəyoqəmbərlər Məsih Dawutning əwladidin bolidu, dəp bexarət bərgənidi. «**birdinbir pak-mukəddəs Roh**» — grek tilida «pak-mukəddəskə təwə boləqan Roh» degən söz bilən ipadilinidu. Bizningqə, xübhəsizki, Hudaning Öz Mukəddəs Rohini kərsitidu; bəzi alimlar bu ibarini Məsih Əysaning öz rohini bildüridu, dəp qaraydu. ■ **1:3-4** Mat. 1:1; Luqa 1:32; Ros. 2:30; 13:23; 2Tim. 2:8; Yəx. 9:5; 44:6; 54:5; Yh. 2:19; Rim. 9:5; 1Yuha. 5:20.

kəltürülüxkə biz mehır-xəpkətkə wə rosullukka muyəssər bolduk; □ ⁶ Silər ular arisida, Əysa Məsih tərripidin qakiriloqansilər. □

⁷ Xunga, Huda səygən wə U «mukəddəs bəndilirim» dəp qakiroqan Rim xəhıridiki həmminglaroqa, Atimiz Hudadin wə Rəbbimiz Əysa Məsihtin mehır-xəpkət wə aman-hatırjəmlik boləy! ■

Təxəkkür duasi

⁸ Aldi bilən mən Əysa Məsih arkilik həmminglar üqün Hudayimoqa təxəkkür eytimən; qünki silərning etikadinglar pütkül aləmgə pur kətti. □

□ **1:5 «Uning nami üqün barlik əllər arisida Hudaqə etikədtin boləqan itətmənlik wujudka kəltürülüxkə biz mehır-xəpkətkə wə rosullukka muyəssər bolduk»** — «əllər» muxu yərdə Yəhudıy əməs əlləni kərsitidu. Təwratta bəzidə Yəhudiylaroqa nisbətən «yat əllər» dəp tərjimə qilimiz. **«Hudaqə etikədtin boləqan itətmənlik wujudka kəltürülüxkə...»** — grek tilida səzmusez pəkət «etikədnıng itaiti üqün...» deyilidu. □ **1:6 «Silər ular arisida, Əysa Məsih tərripidin qakiriloqansilər»** — «ular arisida» — yəni Məsihkə etikəd qıləqan yat əllər arisida. Demək, Rimlik etikədqılar dəl rosul Pawlus ularning hizmitidə boluxkə qakiriloqan kixilərdındur. **«Əysa Məsih tərripidin qakiriloqansilər»** — baxkə birhil tərjimisi: «Məsihkə mənəsup boluxkə (Huda tərripidin) qakiriloqan...». ■ **1:7 1Kor. 1:2; Əf. 1:1.** □ **1:8 «silərning etikadinglar pütkül aləmgə pur kətti»** — Rim imperiyəsıdıkılər Rimning qanuni boyıqə: «Imperatorı «Kəysər»ni «Rəb Huda» dəp etirap qilixkə məjbur idi. Xunga «Əysa Məsih Rəbbındur» dəp etirap qıləuqılar kəttik qarxilikə wə kəp kətim dəhxətlik ziyankəxlikkə uqraxkə baxlıdi. Paytəhti Rim xəhıridiki puqrələrdin bəzilirining Məsihkə baqlanəqlıki: «Rim xəhıridə Məsihkə əgəxkəqılər bar ikən!» dəp dunyani zilzilə kəltürgənıdi.

⁹ Өз Ooqli tooqrisidiki hux həwərdə qin roħ-kəlbim bilən mən hizmitini kiliwatқан Huda Өzi mening dualirimda siləni xunqə üzlüksiz əsləp turəqanliqiməqə guwahtur. □ ■ ¹⁰ Mən dualirimda, mumkin kədər Hudaning iradisi bilən siləning yeninglarəqə berixkə ahir muyəssər boluxkə həmixə ətünimən. ■ ¹¹ Qünki mən siləni birər roħiy iltipatkə igə kilix arkilik mustəhkəmləx üqün silər bilən kəruxüxkə intayin təkəzzamən; □ ■ ¹² yəni, mən aranglarda bolsam, bir-birimizning etiqadidin əzara təsəlli wə ilham alalaymiz deməkcimən.

¹³ Kərindaxlar, mən siləning xuni bilixinglarni halaymənki, baxkə yərdiki əllikləning arisida hizmitim mewə bərgəndək, siləning aranglardimu hizmitimning mewə berixi üqün yeninglarəqə berixni kəp kətim niyət kildim, ləkin bügüngiqə tosaloquqə uqrap keliwatimən.

□ **1:9 «Өз Ooqli tooqrisidiki hux həwərdə qin roħ-kəlbim bilən mən hizmitini kiliwatқан Huda...»** — grek tilida «qin roħ-kəlbim bilən» pəqət «roħimda» deyilidu. «**hizmitini kiliwatқан Huda...**» — «hizmiti» muxu yərdə grek tilida alahidə «roħiy hizmət» yaki «kahinlik hizmət»ni kərsitidu. ■ **1:9** Rim. 9:1; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 2Tim. 1:3. ■ **1:10** Rim. 15:23,32. □ **1:11 «roħiy iltipat»** — Mukəddəs Roħtin kelidəqan alahidə, məjizilik qəbiliyəttin ibarəttur. Məsilən, «1Kor.» 12-14-bablarni kərüng. ■ **1:11** Rim. 15:29; 1Tes. 3:10.

□ ■ 14 Mən harkandak adamlargə, møyli Yunanliklar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroʻra bolsun, həmmisigə kərzdarmən.
 □ ■ 15 Xuning üqün imkaniyət manga yar bərsila mən Rimdiki silərgimu hux hərwəni yətküzüp bayan kilixkə kizəjinmən.

Hux həwəarning zor qudriti

16 Qünki mən Məsiḥ toʻqrisidiki bu hux həwərdin hərgiz hijil bolmaymən! Qünki u uningoʻra ixəngüqilirining həmmisini, aldi bilən Yəḥudiylarni, andin keyin Grekləni nijatka erixtüridioʻan Hudaning küq-

□ 1:13 «siləarning xuni bilixinglarni halaymənki...» — bu sözlər adəttə Rim imperatori yarlik qūxürgəndə ixlitidioʻan ibarə idi. Rosul Pawlus təwəndiki gepini «Aləm imperatori Əysa Məsiḥ»din kəlgən dəp puratmaqʻi ohxaydu. Əyni sözlər «xuni bilməslikinglarni halimaymənki,...». «əlliklər...» — barlik Yəḥudiy əməs millətlər, «yat əllər», «taipilər». ■ 1:13 1Tes. 2:18. □ 1:14 «... harkandak adamlərgə, møyli Yunanliklar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroʻra bolsun...» — muxu yərdə «yat taipilər» Yunanlik əməslərnı yaki xu dəwrdiki «mədəniyət bəlgisi boləʻan Yunan tili»ni səzliyəlməydioʻan «mədiniyətsizlər»ni kəsitudı. «mən... həmmisigə kərzdarmən» — buning mənisi bəlkim «həmmisigə hux həwərnı yətküzüxkə kərzdarmən» bolsa kerək. ■ 1:14 1Kor. 9:16.

qudritidur! □ ■ 17 Qünki *hux hawərdə* etikaḁka asaslanoʻan, Hudaning birhil həkkanıylikı etikaḁ kılouqılaroʻa wəhiy kılinoʻandur. *Muḁəddəs yazmılarda* yeziloinidək: — «Həkkanıy adəm ixənq-etikaḁi bilən hayat bolidu». □ ■

Insaniyatning qüxkünlük jəryani

18 Qünki həkkanıyətsizlik bilən həkikətni basıdıoʻan insnlarning barlık ıplasıliqıoʻa wə həkkanıyətsizlikigə nisbətən Hudaning qaratkan oʻəzipi ərxtin oquḁ wəhiy kılınmaqta. 19 Qünki insnlar Huda toʻoʻrisida biləlydıoʻan ıxlar ularning kəz aldida turidu; qünki Huda həmmıni ularoʻa oquḁ kərsitip bərgən ■ 20 (qünki dunya apiridə boləqandın beri Hudaning kəzgə kərünməs əzgıqılıkliri, yəni mənngülük qudriti wə birdinbir Huda ikənliki Əzi yaratkan məwjudatlar arkilik oquḁ

□ 1:16 «Məsih toʻoʻrisidiki bu hux hawər» — grek tilida «Məsihning hux hawiri» degən sözdə ipadilinidu. «Greklər» — (yaki «Yunanlıqlar») muxu yərdə barlık Yəhudi yəməs millətlər yaki əlliklərgə wəkil kelidu. «...nıjatka erixtüridioʻan Hudaning küq-qudritidur» — «nıjat» degən Huda adəmnı gunahını kəqürüp, uningdin kutkuzup, mənngülük hayatni ata kılıxını kərsitidu. ■ 1:16 Zəb. 40:9-10; 1Kor. 1:18; 15:2; 2Tim. 1:8. □ 1:17 «hux hawərdə etikaḁka asaslanoʻan, Hudaning birhil həkkanıylikı etikaḁ kılouqılaroʻa wəhiy kılinoʻandur» — baxka birhil təjımisı: «hux hawərdə Hudadın kəlgən, baxtin ahir etikaḁka asaslanoʻan bir həkkanıylik axkarılanəandur». «Həkkanıy adəm ixənq-etikaḁi bilən hayat bolidu» — «Həb.» 2:4. ■ 1:17 Həb. 2:4; Yh. 3:36; Rim. 3:21; Gal. 3:11; Fil. 3:9; İbr. 10:38. ■ 1:19 Ros. 14:17.

kөрүlmәктә, xundakla buni qüxinip yәtkili bolidu. Xu säwәbtin insanlar һәq bahәнә көrsitәlmәydu) ■ 21 — qünki insanlar Hudani bilsimu, uni Huda dәp uluqlimidi, Uningoә tәxәkkür eytmidi; әksiqә, ularning oy-pikirliri bimәнә bolup, nadan kәlbi қarangоqulixip kәtti. ■ 22 Özlirini danixmән қilip көrsәtsimu, lekin әkilsiz bolup қikti; 23 qirimas Hudaning uluqlukining ornioә qirip әlidiоan әdәмzatkә, uqar-қanatlarоә, tәt аyaоlik һaywanlarоә wә yәр beқirliоuқilarоә ohxaydiоan butlarni almasturup қoyoanidi.■

24 Xunga Huda ularni kәlbidiki xәhwaniy һәwәsliri bilән iplaslik қilixқә, xundakla bir-birining tәnlirini nomusқә қalduruxқә қoyup bәrdi. 25 Ular Huda toқrisidiki һәқikәtni yaloqanoә aylandurdi, Yaratқuқining ornioә yaritiloqan nәrsilәrgә qоқunup, tawap-taәt қilоanidi. Һalbuki, Yaratқuқioә tәxәkkür-mәdhiyә mәnggügә оқulmaqta! Amin!

26 Mana xuning üqün, Huda ularni pәskәx xәhwaniy һәwәslәrgә қoyup bәrdi. Һәttә ayallarmu tәbiyy jinsiy munasiwәtni оәyriy munasiwәtkә aylandurdi; □ ■ 27 xuningdәk, әrlәrmu ayallar bilән bolidiоan tәbiyy jinsiy munasiwәtlәrni taxlap, baxқә әrlәrgә xәhwaniy һәwәslәr bilән көyüp pixidiоan boldi. Әrlәр әrlәр bilән xәrmәndilikкә kirixti wә nәtijidә

■ 1:20 Zәb. 19:1-2 ■ 1:21 Қan. 28:28 ■ 1:23 2Pad. 17:29.

□ 1:26 «ayallarmu tәbiyy jinsiy munasiwәtni оәyriy munasiwәtkә aylandurdi» — grek tilida «ayallarmu jinsiy munasiwәtni tәbiyy қanuniyәtkә hilap munasiwәtkә aylandurdi» deyilidu. ■ 1:26 Law. 18:22,23.

ularning muhalip qilmixliri  z bexio a qikti.

²⁸ Ular Hudani bilixtin waz keqixni layiq k rg nliki tallio anliki  q n, Huda ularni buzuk niy tl rg  w  nalayiq ixlarni qilixka qoyup b rdi. ²⁹ Ular h rhil h k kaniy tsizlik, r zillik, n psaniy tqilik,  qm nlikk  q m p, h s thorluk, katillik, jed lhorluk, m kkarlik w  h rhil b tniy tl r bil n toldi. Ular io wag r, ³⁰ t hm thor, Huda a n pr tlinidio an, kibirlik, mahtanq k, qongqi, h rhil r zillikl rni oylap qikiridio an, ata-anisining s zini anglimaydio an, ³¹ yorutulmio an, w disid  turmaydio an, k y msiz w  r himsiz insnlardur. ³² Ular Hudaning xular a bol an adil həkümini, yəni xund k ixlarni qil uqilarning  l mg  layiq ikənlikini eniq bilsimu, bu ixlarni əzliri kilipla q lmay, b lki xund k kilidio an b xkildin s y n p ularni alqixlaydu.■

2

Hudaning h k mi

¹  mdi  y b xkildin üstidin h k m kilidio an insn, kim boluxungdin k t'iy z r bahənə k rsit lm ys n; q nki b xkildin üstidin qaysi ixta h k m kilsang, xu ixta  z gunahingni bekitis n. Q nki  y h k mqi, sən  z ngmu ular a

■ 1:32 H ox. 7:3.

ohxax ixlarni kiliwatisən. ■ ² Bizgə məlumki, Hudaning undak ixlarni kiloqanlar üstidin həküm qikirixi *mutlək* həqiqətkə asaslanoqandur.

³ Xunga, i xundak ixlarni kiloqanlar üstidin həküm qikaroquqi, xundakla xuningoqa ohxax ixlarni kiloquqi insan, özüng Hudaning həkümidin qaqalaymən dəp hiyal kilamsən?

⁴ Yaki Hudaning mehribanlığining seni towa kilix yolioqa baxlaydioqanlığını heq bilməy, uning mehribanlığı, kəng korsaqlığı wə səwr-takitining molluqioqa səl karawatamsən? ■

⁵ Əksiqa, towa kilmaydioqan jahillikning wə tax yürəklikingdin, Huda adil həkümini ayan kilidioqan qəzəplik küni üqün sən öz bexingioqa quxidioqan qəzipini toplawatisən. ■

⁶ Huda hərkingə öz əməllirigə yarixa ix kəridu. ■ ⁷ Yahxi ixlarni səwrqanlık bilən kilip, xan-xərəp, hərmət-əhtiram wə bakiylikni izdigənlərgə U mənggülük hayat ata kilidu; □

⁸ lekin xəhsiyətqilərgə, həqiqətkə tən bərməy, əksiqa həkkaniyətsizlikkə əgəxkənlərgə qəzəp-kəhr yaqdurulidu; ■ ⁹ yamanlık kilidioqan barlık jan igisigə, aldi bilən Yəhudiylaroqa, andin Greklərgə külpət wə dərd-ələm quxidu; □

¹⁰ birak, barlık yaxilik kiloquqilaroqa, aldi

■ **2:1** 2Sam. 12:5; Mat. 7:1; 1Kor. 4:5. ■ **2:4** 2Pet. 3:15.

■ **2:5** Rim. 9:22. ■ **2:6** Zəb. 62:12; Yər. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 14:12; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəh. 2:23; 22:12. □ **2:7** «**hərmət-əhtiram wə bakiylik...**» — grek tilida «hərmət-əhtiram wə qiriməslik...».

■ **2:8** 2Tes. 1:8.

□ **2:9** «**Yəhudiylaroqa, andin Greklərgə...**» — «Grekler» (yaki «Yunanlıklar») muxu yərdə wə 10-ayəttə grek tilida, barlık Yəhudi əməs əlliklər wə millətlərgə wəkil kelidu.

bilən Yəhudiylaroqa, andin Greklərgə xan-xərəp, hərmət-ehtiram wə aman-hatirjəmlilik təkdīm kīlinidu. ¹¹ Qünki Hudada adəmning yüz-hatirisini kīlix yəqtur.■

¹² — qünki Təwrat qanunini bilməy gunah sadir kīloqanlarning hərbi Təwrat qanunining həkūmigə uqrimisimu, *əyibkə uqrap* həlak bolidu; Təwrat qanunini bilip turup gunah sadir kīloqanlarning hərbi bu qanun boyiqə sorəqkə tartilidu □ ¹³ (qünki Hudaning aldida qanunni angliqanlar əməs, bəlki qanunoqa əməl kīloquqilar həkəkəniy hesablinidu. ■

¹⁴ Qünki Təwrat qanunini bilməydiqan əlliklər təbiy hālda bu qanunoqa uyoqun ixlarni kīlsa, gərqə bu qanundin həwərsiz bolsimu, Təwrat qanuni ularda kərūngən bolidu. ¹⁵ Ularning bu kīloqanliri əz kəlblirigə qanun tələplirining pütüklük ikənlikini kərsitidu; xuningdək, ularning wijdanlirimu əzlrigə həkīkətning guwahqisi bolup, oy-pikirliri əzini əyibləydu yaki əzini aqlaydu) ¹⁶ — mən yətküzüp

■ **2:11** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 34:19; Ros. 10:34; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17. □ **2:12** «**Təwrat qanuni**» — yaki pəkət «qanun» yaki «mukəddəs qanun», muxu yərdə wə təwəndiki barlıq ayətlərdə Huda Musa pəyoqəmbərgə qūxūrgən qanunni kərsitidu. Bu qanun Mukəddəs Kitabning awwalki bəx kismini təkil kīloqan; xunga Yəhūdiy həlki bəzidə muxu bəx kismni «qanun-yolyoruk» (ibranıy tilida «Torah») dəp ataydu. Ərəb tilidiki «Təwrat» muxu səzdin qikқан.

Adəttiki əhwal astida «mukəddəs qanunni bilmigənlər» Yəhūdiy əməslər («yat əllər») ni kərsitidu, «mukəddəs qanunni bilgənlər» Yəhūdiylarni kərsitidu. «Təwrat» wə «Təwrat qanuni» toqruluk «Təbirlər»nimu kərūng. ■ **2:13** Mat. 7:21; Yaq. 1:22; 1Yuha. 3:7.

keliwatқан bu hux həwərgə asasen Hudaning Əysa Məsih arkilik insanlarning kəlbidə pükkən məhpiy ixlar üstidin həküm qikiridioğan künidə *yukirida eytiloğan ixlar qoqum yüz beridu.* □ ■

Yəhudiylar wə Təwrat kənuni

¹⁷ Sənqu, əgər özüngni Yəhudiylar dəp atəp, Təwrat kənuniyə ümid bəqləp, Hudağa təwəməni dəp məhtənsəng, □ ■ ¹⁸ kənundin əginip uning iradisini bilip, esil bilən pəsni pərək ətkən bəlsəng, ¹⁹⁻²⁰ Təwrat kənunidin bilim wə həkikətning jəwhirigə igə bəldum dəp kərap, özüngni kərləyə yol bəxliqəqi, kəranqəyuda kəloğanlarəyə məyak, nədanlarəyə əgətkəqi, gədəklərgə ustəz dəp ixəngən bəlsəng — ²¹ əmdi sən bəxkilarəyə təlim bərisənu, özünggə bərməmsən? Oqrilik kilmənglar dəp wəz eytisənu, özüng oqrilik kilməmsən? ²² «Zinə kilmənglar» — dəp wəz eytiysənu, özüng zinə kilməmsən? Bətlərdin nəprətlinisənu, özüng bəthənilərdiki nərsiləni bəlang-təlang kilməmsən? ²³ Təwrat kənuni bilən məhtinisənu, özüng xu kənuniyə hilaqlik kəlip, Hudağa dəql kəltürəmsən?! ²⁴ Huddi *mukəddəs yazmildə yeziləninidək:* «Siləning

□ **2:16** «*yukirida eytiloğan ixlar qoqum yüz beridu*» — «yukirida eytiloğan ixlar» 6-12-ayətlərdə eytiloğan ixləni, demək Hudaning sorək kəlidioqini kərsitidu. ■ **2:16** Mat. 25:31.

□ **2:17** «*Hudağa təwəməni dəp məhtənsəng...*» — grek tilidə «Hudada məhtənsəng...». ■ **2:17** Rim. 9:4.

kilmixinglar tüpəylidin Hudaning nami taipilər arisida kupurlukğa uqrimakta». □ ■

25 Təwrat qanunioğa əməl kılsang, hətnə kılinioğiningning əhmiyiti bolidu, lekin uningğa hilaplik kılsang, hətnə kılinioğining hətnə kılinmioqandək hesablinidu. □ 26 Əmdi hətnisizlər qanunning tələpligə əməl kılsa, gərqə hətnisiz bolsimu, Huda tərpidin hətnilik hesablanmamdu? 27 Təwrat qanun dəsturidin həwərdar wə hətnilik turukluk qanunioğa hilaplik kıloquqi, i Yəhudi, qanunioğa əməl kılidioğan jismaniy hətnisizlər tərpidin sening gunahing üstidin həküm qikiriliwatmamdu?

28 Qünki sirtki kərünüxi Yəhudi bolсила uni *həqiqiy* Yəhudi degili bolmaydu, sirtki jəhəttiki jismaniy hətninimu *həqiqiy* hətnə degili bolmaydu, ■ 29 rohida Yəhudi bolqini *həqiqiy* Yəhudiydur; uning hətnə kılinioğini hətnə qanun dəsturi arkilik əməs, bəlki qəlbidə, Rohtindur. Bundak kixining təriplinixi insanlar tərpidin

□ 2:24 «Siləring kilmixinglar tüpəylidin Hudaning nami taipilər arisida kupurlukğa uqrimakta» — «Yəx.» 52:5.

■ 2:24 Yəx. 52:5; Əz. 36:2. □ 2:25 «Təwrat qanunioğa əməl kılsang, hətnə kılinioğiningning əhmiyiti bolidu, lekin uningğa hilaplik kılsang, hətnə kılinioğining hətnə kılinmioqandək hesablinidu.» — demisəkmü, Yəhudiylar Təwrat qanuni boyiqə hətnə kılidu. Hətnilikning əzi «Mən Hudaning adimimən» degənlikni wə «Yəhudi bolux»ning simwoli dəp qarilatti. ■ 2:28 Yh. 8:39; Rim. 9:7.

əməs, balki Huda tərpidin bolidu. □ ■

3

¹ Undakta, Yəhudiylar bolonning Yəhudiylar əməstin nemə artuqçilik bar? Hətnilik bolonning nemə paydisi bar? ² Əməliyətə, ularning hər jəhəttin kəp artuqçilik bar. Birinçidin, Hudaning bexarətlik sözliri Yəhudiylarə amanət kilinən. ■ ³ Əmdi gərçə ulardin bəziliri ixənqsiz qikқан bolsimu, buningə nemə bolatti? Ularining ixənqsizlik Hudaning ixənqliklikini yokқа

□ **2:29 «rohida Yəhudiylar bolonini həkikiylar Yəhudiylardur; uning hətnə kilinonini hətnə kanun dəsturi arkilik əməs, balki kəlbidə, rohtindur»** — «Rohtindur» bolsa, Muqəddəs Rohtindur. Bəzi alimlar «Rohtin»ni «rohə» dəp quxinidu, xundakla bundak ayətni «...hətnə kəlbidə, rohtə,... dəsturidin əməstur» dəp təjima kilidu. Hətnə toqruluk «Əzakial», «Filippiliklarə» wə «Kolossiliklərgə»diki «koxumqə söz»lirimizni kərun. **«Bundak kixining tərpinixi insanlar tərpidin əməs, balki Huda tərpidin bolidu»** — ibraniylar tilida «Yəhuda» degənning əsliylar mənisi «mahtax», «təripə», «tərip» degənlikdur. Xunga ayətning tegidiki mənisi: ««Həkikiylar Yəhudiylar bolux üqün, u Huda tərpidin tərpləngən («Yəhuda») boluxi kərak. ■ **2:29** Kan. 10:16; Yər. 4:4; Fil. 3:2, 3; Kol. 2:11.

■ **3:2** Zəb. 147:19; Rim. 9:4.

qıķırıwetärmu? □ ■ 4 Hərgiz undak ķilmaydu! Huda rastqıl hesablinip, həmmə adəm yaloqanqı hesablınsun! Huddi *mukəddəs yazmilarda Huda həķķidə* yeziloqınıdək: —

«Səzliginingdə adil dəp ispatlanqaysən,

Xikayətkə uqrioqiningdə qəlibə ķilqaysən». □ ■

5 Ləkin bizning həķķaniysizlikimiz arķilik Hudaning həķķaniyliķi tehimu enik ķərsitilsə, buningqə nemə dəymiz? Həķķaniysizlik üstigə qəzəp təkidiqan Hudani həķķaniy

□ 3:3 «Əmdi gərqə ulardin bəziliri ixənqsiz qıķķan bolsimu, buningqə nemə bolatti? Ularning ixənqsizliķi Hudaning ixənqlilikliķini yokķa qıķırıwetärmu?» — Pawlus bəlkim Hudaning Israilqə ķilqan əhdə-wədilirini ķərsitidu. Huda: «Silər Mening həķķim bolisilər» dəp wadə ķilqandın keyin, bəzi Yəhudiylarning ķilmixliri əzlrining Uning həķķi ikənliķini inkar ķilqan bolsimu, bu ķilmixliri Hudaning wədisini yokķa qıķırıwetämdü? ■ 3:3 Qəl. 23:19; Rim. 9:6; 2Tim. 2:13. □ 3:4 «Səzliginingdə adil dəp ispatlanqaysən,

xikayətkə uqrioqiningdə qəlibə ķilqaysən» — «Zəb.» 51:4. «Xikayətkə uqrioqiningdə qəlibə ķilqaysən» degənnıng baxķa birhil təjimisı: «Həķüm qıķarqoqiningdə qəlibə ķilqaysən». Zəburdiki bu küydə Dawut pəyqəmbər eqir gunahıni Huda wə həķķ aldida iķrar ķilidu; u bu səzlərni, Huda meni jaza-liqanda, həķķ beximoqə quxidiqan külpatning Hudadin adil jzasini bilsun dəp eytidu. Gunahıni oquk iķrar ķilmiqan bolsa bəlkim həķķ: «Nemixķa səyümlük Dawut padixahimiz külpatkə uqrioqandu, Huda uningqə adalətsiz muamilə ķilqanmidu?» deyixi mumkin. Uning deġini Pawlusning deġinigə opmu-ohxax; Huda həķķtur həm aləm aldida Uning həķķliķi ispatlınsun; Uning hər ixtiki durusluķi ispatlınsun (wə ispatlınidu!), hatalıķ yaki yaloqanqılıķning bolsa bizdila ikənliķi ispatlınsun (wə ispatlınidu!). ■ 3:4 Zəb. 51:4; 116:11; Yh. 3:33.

əməs dəymizmu (mən insanqə sözləymən)?□

⁶ Mundak deyixkə hərgiz bolmaydu! Əgər undak bolsa, Huda aləmnı qandak sorakka tartidu?

⁷ *Bəzilər yənə:* «Mening yaloqanqilkimdin Hudaning həqiqətliki tehimu oquq kilinsa, xundakla uluqluqi tehimu yorutulsa, əmdi mən yənə nemə üqün gunahkar dəp qarilip sorakka tartilimən?» *deyixi mumkin.*□ ⁸ Undak bolqanda nemixka (bəzilər bizgə təhmət qapli-maqqi bolup, gəplirimizni buriwətkəndək) «Yamanlik kilayli, buningdin yaxilik qikip qalar» — deyixkə bolmaydu? Bundak degüqilərnıng jazalinixi həqliktur!

Həkkaniy adəm yoktur

⁹ Əmdi nemə deyix kerək? Biz Yəhudiylar Yəhudıy əməslərdin üstün turamduq? Yak, hərgiz! Qünki biz yukurida Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun həmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk.□ ■

□ **3:5 «mən insanqə sözləymən!»** — demək, pəkət isanning köz-qarixi boyiqə sözləymən. Bu ibaridin kərgili boliduki, hərquandak adəm towa kılmisa, gunahı tüpəylidin unıng közqaraxlırı tumanlıxıp ketidu, əzi elixıp qalidu. □ **3:7 «Mening yaloqanqilikim arkilik Hudaning həqiqiti tehimu oquq kilinidu...»** — Huda pəyoqəmbərlər arkilik Öz həlqining bəziliri Özigə asiylık kilidiqanliki, hətta məsilən Öz Məsihiqə satkunluk kilidiqanliki toqruluk kəp bexarət bərgənidi. Xunga «mening yaloqanqilikim» Hudaning toqra eytkanlikini ispatlaydu. □ **3:9 «Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun həmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk»** — «Greklar» muxu yərdə barlik «Yəhudıy əməslər»gə wəkillik kilidu. ■ **3:9** Gal. 3:22.

10 Dərwəkə, mukəddəs yazmilarda
yeziloqinidək: —

«Həkkaniy adəm yok, hətta birimu yoktur,■

11 Yurutuloqan kixi yoktur,

Hudani izdiginimu yoktur.

12 Həmmə adəm yoldin qətnidi,

Ularining barliki ərziməs bolup qikti.

Məhribanlik kילוquqi yok, hətta birimu
yoktur.□ ■

13 Ularining geli eqiloqan kəbridək sesiktur,

Tilliri kazzaplik kilmakta;

Kobra yilanning zəhiri ləwliri astida turidu;

□ ■ 14 Ularining zuwani qaroxax həm zərdigə
toloqan.□ ■

15 «Putliri qan toküxkə aldiraydu;■

16 Baroqanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar
bardur.

17 Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonuqan
əməs».□ ■

■ 3:10 Zəb. 14:3; 53:3 □ 3:12 «Həkkaniy adəm yok,
hətta birimu yoktur, ... Həmmə adəm yoldin qətnidi,
ularining barliki ərziməs bolup qikti. Məhribanlik kילוquqi
yok, hətta birimu yoktur» — (10-13-ayət) «Zəb.» 14:1-3 (yənə
53:1-3); «Top.» 7:20. ■ 3:12 Zəb. 14:1-3; 53:1-3; Top. 7:20

□ 3:13 «Ularining geli eqiloqan kəbridək sesiktur, tilliri
kazzaplik kilmakta; kobra yilanning zəhiri ləwliri astida
turidu» — «Zəb.» 5:9 wə 140:3. ■ 3:13 Zəb. 5:9; 140:4.

□ 3:14 «Ularining zuwani qaroxax həm zərdigə toloqan» —
«Zəb.» 10:7. ■ 3:14 Zəb. 10:7 ■ 3:15 Pənd. 1:16; Yəx. 59:7.

□ 3:17 «Putliri qan toküxkə aldiraydu; baroqanla yeridə
wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur. Tinqlik-aramlik
yolini ular heq tonuqan əməs. Ularining nəziridə Hudadin
korkidioqan ix yoktur» — (15-17-ayət) «Yəx.» 59:7-8. ■ 3:17
Yəx. 59:7,8

18 «Ularning nəziridə Hudadin qorqidioqan ix yoktur». □ ■

19 Təwrattiki barlik sözlərnin Təwrat kanuni astida yaxaydioqanlaroqa karita eytiloqanliki bizgə ayan. Bularning məksiti, hər insanning aqzi bahənə kərsitəlməy tuwaklinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan kilinsun, degənliktur. □ 20 Xunga, heqkandak ət igisi Təwrat-kanunioqa əməl kilixka intilixliri bilən *Hudaning* aldida həkkəniy hesablanmaydu; çünki Təwrat kanuni arkilik insan öz gunahini tonup yetidu. ■

Hudaning insanni həkkəniy kilixi

21 Birak, hazır kanun yoli bilən əməs, bəlkə Hudaning Əzidin kəlgən birhil həkkəniylik axkarilandi! Bu hil həkkəniylikka kanunning əzi wə pəyoqəmbərlərnin *yazmilirimu* guwahlik bərgəndur; ■ 22 yəni, Hudaning Əysa Məsihinin ixənq-sadakətlili arkilik etikad kiloquqilarning həmmisining iqigə həm üstigə yətküzidioqan

□ 3:18 «Ularning nəziridə Hudadin qorqidioqan ix yoktur» — «Zəb.» 36:1. ■ 3:18 Zəb. 36:1 □ 3:19 «Təwrat kanuni astida yaxaydioqanlar» — Yəhəduy həlkini kərsitidu. «Təwrattiki barlik sözlərnin Təwrat kanuni astida yaxaydioqanlaroqa karita eytiloqanliki bizgə ayan. Bularning məksiti, hər insanning aqzi bahənə kərsitəlməy tuwaklinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan kilinsun» — «Təwrattiki barlik sözlər» muxu yərdə bəlkim yukurida nəkil kəltürəlgən, barlik insanning gunahkar ikənlikini ispatlioqan (Təwrattiki) ayətlərnə alahidə təkitləydu. ■ 3:20 Rim. 7:7; Gal. 2:16; İbr. 7:18. ■ 3:21 Rim. 1:17; Fil. 3:9.

həkkaniylikidir! Bu ixta ayrimqilik yoxdur
 □ ²³ (qünki barlik insanlar gunah sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məhrum boldi) □ ²⁴ Qünki etikadqilarning həmmisi Məsih Əysada boləan nijat-hərlük arkilik, *Hudaning* mehir-xəpkiti bilən bədəlsiz həkkaniy kəlinidu. □ ■

²⁵ Huda Uni gunahlarınq jazasını kətürgüqi kafarət kurbanliqi süpitidə təyinlidi; *insanlarınq* Uning *kurbanliq* kəniqə ixənq baqlixi bilən *kurbanliq* inawətliktur. Huda bu arkilik burunqi zamandikilərninq sadir kəloqan gunahlıriqə səwr-takətlik bolup, jazalimay ötküzüwetixining adillik ikənlikini kərsətti.

□ **3:22 «Məsihning ixənq-sadakətlili arkilik etikad kəloquqilar...»** — baxqa birhil təjrimisi: «Əysa Məsihkə baqlıqan itiqadi arkilik etikad kəloquqilar...». Grek tilida «ixənq, etikad» wə «sadakətlilik, ixənqlik» birlə söz bilən ipadiliniidu.

□ **3:23 «Qünki barlik insanlar gunah sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məhrum boldi»** — buning ikki təripi bar; (1) Huda əslidə adəmnı «Əz süriti boyiqə», yəni «Əz xan-xəripi boluxi üqün» yaratkanidi. Gunah sadir kəloqinida insan bu xan-xərpəkə yetəlmidi, xunglaxkə Hudaoqə wəkil boluxitiki imtiyazdin məhrum boldi. (2) gunahı tūpəylidin insan Hudaning padixahliqida uning xan-xəripini kərəlməydiqan boldi. □ **3:24 «Məsih Əysada boləan nijat-hərlük arkilik...»** — yaki «Məsih Əysaning gunahın hər kəlix hizmiti arkilik...». ■ **3:24** Yəx. 53:5.

□ ■ 26 Buningoq ohxax bu *qurbanlik* arkilik U hozirki zamanda bolqan h  kkaniylikinimu kərsətkən. Xundak kilip U   zining həm həkkaniy ikənlikini həm Əysaning etikadida bolouqini həkkaniy qilouqi ik  nlikinimu namayan kildi.□

27 Undak bolsa, insanning nem   mahtano  qiligi bar? Mahtinix yok kilindi!

— Nem   prinsipka اساس  n? Qanunoq intilix

□ 3:25 **«gunahlarınq jazasını k  t  rg  qi kafar  t qurbanliqi»** — grek tilida birla s  z bilən ipadilinidu. «Kafar  t» to  ruluk «Mis.» 29:33 w   izahati, xundakla «T  birl  r»nimu k  r  ng. «Huda Uni gunahlarınq jazasını k  t  rg  qi kafar  t qurbanliqi süpitidə t  yinlidi; (insanlarınq) Uning (qurbanlik) kenioq ix  nq baqlixi bilən (qurbanlik) inaw  tliktur. Huda bu arkilik burunqi zamandikil  rning sadir qiləqan gunahlirioq s  wr-takətlik bolup, jazalimay   tk  z  wetixining adillik ikənlikini k  rs  tti» — bu toluk ayət intayin mu  im. Huda burunqi zamandiki towa qiləqan etikadqi kixil  rning gunahlirini jazalimay kəqürüm qil  qanlirining həmmisi Məsihning k  lg  si zamanda qurbanlik bolup, xu gunahlirining jazasını k  t  ridioqanlikioq اساسlan  qanidi, xunglaxka pütünləy adillik idi. «Gunahlaroq ...   tk  z  wetix» deg  n ibarə bəlkim burunqi d  wrdeki **barlik gunahlarınq** ez iqig   alidu; birak Huda bu gunahlarıni jazalimay   tk  z  w  tk  n bolsimu, h  kl  r towa qilmisa bəribir ahir berip əzliri jazalirini tartidu. Hazirki zamandimu xundak.

■ 3:25 Mis. 25:17; 2Kor. 5:19; Kol. 1:20; Ibr. 4:16; 1Yu  . 4:10.

□ 3:26 **«Xundak kilip U   zining həm həkkaniy ikənlikini həm Əysaning etikadida bolouqini həkkaniy qilouqi ik  nlikinimu namayan kildi»** — Məsih   ysa hər zamandiki barlik kixil  rning h  mm   gunahining tegixlik jazasi (Hudaning gunah üstigə q  x  ridioqan o  zipi)ni k  bul qil  qandin keyin Huda tolimu həkkaniylik bilən towa qiləqan kixil  rni kəqürüm kilip ularni həkkaniy qilouqi bolidu.

prinsipi bilənmu?

— Yaq! «Etikad» prinsipi bilən!

28 Qunki «Insan Təwrat kanunioʻra əməl kilişkə intilixliri bilən əməs, bəlki etikad bilən həkkanıy kilinidu» dəp hesablaymız!

□ ■ 29 Əjəba, Huda pəkətla Yəhudiylarningla Hudasi mu? U əllərningmu Hudasi əməsmu? Xundak, u əllərningmu Hudasi dur. 30 Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoʻqanlarni etikad bilən həmdə hətnə kilinmioʻqanlarnimu etikad bilən həkkanıy kilidu. □ 31 Əmdi etikad prinsipi bilən Təwrat kanunini bikar kiliwetimizmu? Yaq, dəl buning əksi qə, uni küqkə igə kilimiz.

4

Ibrahımnıng etikad bilən həkkanıy dəp hesablinixi, bizgə bir ülgidur

1 Undakta, biz Yəhudiylarning jismani yəhəttiki atimiz Ibrahımnıng erixini toʻqrisida nemə

□ 3:28 «Təwrat kanunioʻra əməl kilişkə intilixliri bilən əməs...» — muxu ibarə grek tilida intayin kışkartilip: «kanundiki əməllər bilən əməs...» yaki «kanunioʻra karitiloʻan əməllər bilən əməs...» yaki «kanundin qikkan əməllər bilən əməs...» dəp ipadilinidu. Bu ibarə «Rim.» 3:28, «Gal.» 2:16, 3:2, 5, 10dimu tepilidu. Insanning barlik «Təwrat kanunioʻra əməl kilişkə intilixliri» əzining gunahka patkan bir gunahkar ikənlikini ispatlaydu, halas. ■ 3:28 Ros. 13:38; Rim. 8:3; Gal. 2:16; Ibr. 7:25. □ 3:30 «Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoʻqanlarni etikad bilən həmdə hətnə kilinmioʻqanlarnimu etikad bilən həkkanıy kilidu» — bu ayəttiki «hətnə kilinoʻqanlar» Yəhudiylarni, «hətnə kilinmioʻqanlar» barlik Yəhudıy əməslərni bildüridu.

dəymiz? □ ■ 2 Əgər İbrahim əməlliri bilən həkkaniy dəp jakarlanıqan bolsa, uningda mah-tanoqudək ix bolatti (bəribir Hudaning aldida un-ing mahtinix həkkı yok idi). 3 Qünki mukəddəs yazmilarda nemə deyilgən? —

«İbrahim Hudaqa etikad kildi;

Bu uning həkkaniyliki hesablandı» deyilidu. □ ■

4 İxligüqigə berilidiqan hək «mehir-xəpkət» hesablanmaydu, bəlki birhil «kərz qayturux» hesablinidu. 5 Birak, heq ix-əməl kılmay, pəkət nomussiz gunahkarlarni həkkaniy kılouqi Hu-daoqa etikad kılidiqan kixining bolsa, un-ing etikadi həkkaniylik dəp hesablinidu! □

6 Huda kılqan əməllirigə qarimay, həkkaniy dəp hesabliqan kixining bəhti toqruluk Dawut pəyojəmbərmu mundaq degən: —

7 «Itaətsizlikliri kəqürüm kılınqan,

Gunahliri yepiloqan kixi nemidegən bəhtliktur! ■

8 Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablxmaydiloqlar nemidegən

□ 4:1 «atimiz İbrahimning erixkini..» — yaki «atimiz İbrahimning egəngini..», «atimiz İbrahimning bilgini..». ■ 4:1 Yəx. 51:2. □ 4:3 «İbrahim Hudaqa etikad kildi; bu uning həkkaniyliki hesablandı» — «Yar.» 15:6. ■ 4:3 Yar. 15:6;

Gal. 3:6; Yaq. 2:23. □ 4:5 «Birak, heq ix-əməl kılmay, pəkət nomussiz gunahkarlarni həkkaniy kılouqi Hudaqa etikad kılidiqan kixining bolsa, uning etikadi həkkaniylik dəp hesablinidu!» — «heq əməl kılmay» degini, həkkaniylikka erixix üqün tirixix jəhətidin eytilidu, «adəmlər jan bekix üqün ixlix kerək əməs» degənlik əməs, əlwəttə. ■ 4:7 Zəb. 32:1

bəhtliktur!».□ ■

9 Əmdi bəht yaloquz hətnə kilinoqanlarqıla mənsup bolamdu, yaki hətnə kilinmioqanlarqimu mənsup bolamdu? Qünki: «İbrahimning etikadi uning həkkaniyliki dəp hesablandi» dəwatimiz.□ ■

10 Həkkaniylik kandaq əhwalda uningqə hesablandi? Hətnə kilinixtin ilgirimu yaki hətnə kilinixtin keyinmu? U hətnə kilinoqan qalda əməs, bəlki hətnə kilinmioqan qalda hesablandi! 11 Uning hətnini qobul qilqini bolsa, uni hətnə kilinixtin burunla etikadi arkilik igə bolqan həkkaniylikqə möhür bəlgisi süpitidə bolqanidi. Demək, u hətnisiz turup Hudaqə etikad qilquqilarning həmmisining atisi boldi — ularmu *etikadi bilən* həkkaniy hesablinidu!■

12 U yənə hətnə kilinoqanlarningmu atisidur; demək, hətnə kilinoqan boluxi bilən təngla hətnə kilinmioqan waqtidimu etikadlik yol mangoqan atimiz İbrahimning izlirini besip mangoqanlarningmu atisi bolqandur.

13 Qünki *Hudaninq* İbrahimqə wə nəsligə dunyaqə mirashor bolux toqrisidiki wədə berixi İbrahimning Təwrat qanunioqə əməl qilixqə intilginidin əməs, bəlki etikadtin bolqan həkkaniyliktin kəlgən. 14 Qünki əgər qanunioqə

□ 4:8 «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoqan, gunahliri yepiloqan kixi nemidegən bəhtliktur! Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablxmaydioqanlar nemidegən bəhtliktur!» — (7-8-ayət) «Zəb.» 32:1-2. ■ 4:8 Zəb. 32:1, 2 □ 4:9 «İbrahimning etikadi uning həkkaniyliki dəp hesablandi» — «Yar.» 15:6. ■ 4:9 Yar. 15:6 ■ 4:11 Yar. 17:11.

intilidiganlar mirashor bolidigan bolsa etiqad bikar nersə bolup kalatti, Hudaning wədisimu yokka qikirilgan bolatti. ■ ¹⁵ Qunki Təwrat kanuni *Hudaning* oʻzicipini elip kelidu; qunki kanun bolmisa, itaətsizlik degən ixmu bolmaydu. □ ■

¹⁶⁻¹⁷ Xuning uqun, Hudaning wədisining *pəxət* Öz mehır-xəpkiti arkilik əməlgə axuruluxi uqun, u etiqadkila اساسlinidu. Buning bilən u wədə İbrahimning barlik əwladliriqə, pəxət Təwrat kanuni astida turidiganlarqila əməs, bəlki İbrahimqə etiqad kılquqılarning həmmisigimu kapalətlik kılınqan. Qunki mukəddəs yazmılarda: «Seni nuroqun qowmning atisi kıldim» dəp yeziləqinidək, İbrahim həmmimizning atisidur. Dərhəqikət, u əlüklərnı tirildüridigan, məwjut bolmıqanni bar dəp məwjut kılidigan, əzi etiqad baqlıqan Huda aldida həmmimizning atisi boldi. □ ■

¹⁸ Həqkandək ümid qalmisimu u yənıla ümidtə etiqad kıldı wə xuning bilən uningqə: «Sening nəsling *san-sanəksiz* bolidu» dəp aldin eytiləqandək nuroqun qowmning atisi boldi.

■ **4:14** Gal. 3:18. □ **4:15** «Təwrat kanuni Hudaning oʻzicipini elip kelidu» — adəm Hudaning əmr-pərmanliriqə əməl kılalmıqəqə, kanun uning gunahini namayan kıldı; namayan kılınixi bilən Hudaning oʻzicipi uning gunahı üstigə quxidu. ■ **4:15** Yh. 15:22; Rim. 5:20; 7:8; Gal. 3:19.

□ **4:16-17** «Təwrat kanuni astida turidiganlar» — Yəhudıy həlk. «**Seni nuroqun qowmning atisi kıldim**» — («Yar.» 17:5). Hudaning İbrahimqə eytkən bu səzi «ətkən zaman» xəklidə («**kıldim**») bolup, həq pərzəntsiz bolqan waqtida uningqə eytiləqan. Bu keyinki ayətlər bilən ziq baqlıqtur.

■ **4:16-17** Yəx. 51:2; Yar. 17:5.

□ ■ 19 U yüz yaxka yekınlap, tenini ɵlgən hesablisimu, xundakla ayali Sarahningmu baliyatkusini ɵldi dɵp karisimu, yənila etikadta ajizlaxmidi; □ 20 Hudaning wədisigə nisbətən etikadsızlık kılıp heq ikkilənmidı, əksiqə u etikadi arkılık kükəytildi wə Hudani uluqlidi, ■ 21 «U nemini wədə kıləan bolsa xuni əməlgə axurux kudritigə Igidur» dɵp toluk ixəndürüldi. ■ 22 Xuning bilən bu «uning həkkəniyliki hesablandı». ■ 23-25 Bu, «Uning həkkəniyliki hesablandı» dɵgən sɵz yaləuz uning üqünla əməs, bəlki Rəbbimiz Əysani ɵlumdin tirildürgən Hudaəğa etikad kılıximiz bilən həkkəniy hesablinidiəan bizlər üqünmu yeziləan; *Məsih* bolsa itaətsizliklerimiz üqün pida yoliəğa tapxuruldi wə həkkəniy kılınıximiz üqün tirildürüldi. □ ■

□ 4:18 «Sening nəsling san-sanakşız bolidu» — «Yar.» 15:5.

■ 4:18 Yar. 15:5; İbr. 11:12. □ 4:19 «U yüz yaxka yekınlap,

tenini ɵlgən hesablisimu, xundakla ayali Sarahningmu

baliyatkusini ɵldi dɵp karisimu...» — demək, u ɵz tenining

ɵluktək boləan əhwaliəğa wə Sarahning kət'iy tuəmaslıkəğa

tolimu reallik wə eqirbesiklik bilən karaytti, birək bu ixlar

uning etikadiəğa heq təsir yətküzmidı. ■ 4:20 Yh. 8:56;

İbr. 11:11, 18. ■ 4:21 Zəb. 115:3 ■ 4:22 Yar.

15:6. □ 4:23-25 «Məsih bolsa itaətsizliklerimiz üqün

pida yoliəğa tapxuruldi wə həkkəniy kılınıximiz üqün

tirildürüldi» — «pida yoliəğa tapxuruldi» dɵgən ibarə bolsa, u

rəzil adəmlərnin kəli bilən ɵlümgə tapxuruldi, ləkin bularnin

həmmisi insaniyətni kütəuzux üqün Hudaning uluə pilani idi,

dɵp kərsitidu. ■ 4:23-25 Rim. 15:4.

5

Huda bilən inak ətüx

¹ Xunga etiqad bilən həkkanıy kılinoqan ikənımız, Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inak munasiwəttə bolimiz. ■ ² U arkilik etiqad yolida bizni qing turoquzidioqan bu mehır-xəpkitining iqigə kirix hokukioqə muyəssər bolduk, xuningdək Hudaning xan-xəripigə baqlioqan ümidimizdin xad-huram bolimiz.

■ ³⁻⁴ Xundak bolupla qalmay, müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz; qünki müxküllük səwrqanlikni, səwrqanlik qidamlikni, qidamlik ümidni elip kelidu, dəp bilimiz. □ ■ ⁵ Wə bu ümid bizni yərgə karitip qoymaydu, qünki bizgə ata kılinoqan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning mehır-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə quyulup exip taxti. □

⁶ Qünki biz pəkət amalsız qaloqinimizda, Məsih biz ihlassizlar üqün *Huda* bekitkən wakıtta özini

■ **5:1** Yəx. 32:17; Yh. 16:33; Əf. 2:13. ■ **5:2** Yh. 10:9; 14:6; 1Kor. 15:1; Əf. 2:18; 3:12; Ibr. 3:6; 10:19. □ **5:3-4** «**müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz...**» — yaki «müxkül əhwallardin təntənə qilimiz». ■ **5:3-4** Yaq. 1:3. □ **5:5** «**Wə bu ümid bizni yərgə karitip qoymaydu, qünki bizgə ata kılinoqan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning mehır-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə quyulup exip taxti**» — insanning Hudaqə baqlioqan hərəkəndək ümidi, uning bizgə bolqan muhəbbitining bar-yök ikənlığə ziq baqlinidu, əlwəttə. Əgər biz «Huda bizni səyidu» dəp bilsək həmdə Hudaning muhəbbiti öz wujudimizda pəyda bolqan bolsa, hərəkəndək zor ümidlərmu bolidu.

pida kildi. □ ■ ⁷ Birsining həkkanıy adəm üqün jenini pida kilixi nahayıti az uqraydioğan ix; bəzidə yahxi adəm üqün birsi pida boluxka jür'ət kiliximu mumkin; ⁸ lekin Huda Öz meħrimuhəbbitini bizgə xuningda kərsitiduki, biz tehi gunahkar waķtimızda, Məsiħ biz üqün jenini pida kildi. ■ ⁹ Həzir biz Uning ķeni bilən həkkanıy kilinoğan ikənmiz, əmdi U arkilik *kelidioğan* oqəzəptin kutuluximiz tehimu jəzməndur. □ ¹⁰ Qünki burun Hudaoqa düxmən boloğan bolsakmu, Oqlining əlümi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoğan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloğandin keyin, əmdi *Oqlining* həyati arkilik biz tehimu kutuldurulmamduq?! □ ¹¹ Buning bilənla kəlməy, həzir biz Rəbbimiz Əysa Məsiħ arkilik Huda bilən inaklaxturulduq, U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz. □

□ **5:6 «Qünki biz pəkət amalsız qaloqinimizda...»** — «amalsız» — özimizni gınahtin kutulduruxka amalsız. ■ **5:6** Əf. 2:1; Kol. 2:13; İbr. 9:15; 1Pet. 3:18. ■ **5:8** İbr. 9:15; 1Pet. 3:18.

□ **5:9 «əmdi U arkilik kelidioğan oqəzəptin kutuluximiz tehimu jəzməndur»** — «kelidioğan oqəzəp» Hudaning gınaqlarının üstigə qüxidioğan oqəzi. □ **5:10 «Qünki burun Hudaoqa düxmən boloğan bolsakmu, Oqlining əlümi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoğan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloğandin keyin, əmdi Oqlining həyati arkilik biz tehimu kutuldurulmamduq?!»** — Hudaning nijatida «kutulux» pəkət dozahtin kutulux əməs, gınaqlarının barlıq asarətliridin azad bolup yengi əhmiyyətlik həyattin bəħrimən boluxtin ibarəttur. □ **5:11 «U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz»** — «Hudaning Əzidin xadlinimiz» degənnıng baxka birhil mənisi barki, «Hudani kəttik danglaymız».

Adəm'atidin ölüm, Məsihtin hayatlík — gunahning yiltizi

¹² Xuningdək, gunahning dunyaoʻq kirixi birla adəm arkilik boldi, ölümning dunyaoʻq kirixi gunah arkilik boldi; xuning bilən gunah arkilik ölüm həmmə adəmgə tarkaldi; qünki həmmə adəm gunah sadir kildi □ ■ ¹³ (qünki Təwrat kanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, əlwəttə; həlbuki, kanun bolmisa gunahning hesabi elinmaydu. ¹⁴ Xundaktimu, ölüm Adəm'ata waqtidin Musa pəyoʻəmbər waqtioʻiqə insanlaroʻqimu həküm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadir kıləqan itaətsizlikidək gunah sadir kilmioʻqan bolsimu, bu insanlarmu ölüm həkümidin haliy bolmidi).

Adəm'atining əzi — keyin kelidioʻqan Məsihning

□ **5:12 «Xuningdək, gunahning dunyaoʻq kirixi birla adəm arkilik boldi»** — «birla adəm arkilik» bolsa, Adəm'atimiz arkilik, əlwəttə. ■ **5:12** Yar. 2:17; 3:6; 1Kor. 15:21.

bir bexarətlik ülgisidir; □ ¹⁵ ʔalbuki, *Hudaning* xapaətlik sowoʻqiti Adəm'atining itaətsizlikining pütünləy əksidir. Qünki birla adəmning itaətsizliki bilən nuroʻun adəm əlgən bolsa, əmdi Hudaning mehır-xəpkiti wə xuningdək birla adəm, yəni Əysa Məsiʔning mehır-xəpkiti arkilik kəlgən sowoʻqat exip-texip turoʻaqqa, nuroʻun adəmgə yətküzölüp tehimu zor nətijə ʔasil kildi!

¹⁶ Xu xapaətlik sowoʻqatning nətijisi bolsa, xu bir adəmning gunahining aʔiwitigə pütünləy

□ **5:14 «... Xundaʔtimu, əlüm Adəm'ata waʔtidin Musa pəyoʻəmbər waʔtiəiqə insanlarəjimu ʔəköüm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadir ʔiloʻan itaətsizlikidək gunah sadir ʔilmiəʻan bolsimu, bu insanlarmu əlüm ʔəköümidin haliy bolmidi)»** — rosulning gepi boyiqə, gunah pəʔət öz-əzidin məlum boləʻandila andin gunah ʔesablinidu. Bu məlum bolux ikki yol bilən bolidu: — (1) Hudaning insanoʻa biwasitə eyʔkan səzliri, ʔanuni arkilik; (2) insaning wiʔdani arkilik. Adəm'atimiz Hudaning biwasitə buyrukini angliəʻan wə uningə itaətsizlik kildi. Adəm'atimiz waʔtidin Musa pəyoʻəmbər waʔtiəiqə, yəni Təwrat ʔanuni berilgüqə, insanlar Hudadin biwasitə kəlgən birər ʔanunni kərmigən. ʔalbuki, xu dəwrlərdiki adəmləring ʔəmmisi əldi. Ularda Hudaning oquq kərsəʔkan ʔanuni bolmisimu, Pawlus yukirida eyʔkəndək, Hudaning ʔanunidiki əʔləʔiy tələplər öz ʔəlb-wiʔdanlirida məwʔut idi. Xuning bilən xu dəwrlərdikilər «Adəm'atimizning itaətsizliki» (yəni Hudaning biwasitə bir əmrigə hilaplik ʔiloʻan itaətsizliki)dək gunah ʔilmiəʻan bolsimu, ular gunah sadir ʔiloʻqinida wiʔdani arkilik uni enik bilip yəʔkən wə gunah səwəbidin əlöp keti-waʔkanidi. **«Adəm'atining əzi — keyin kelidiəʻan Məsiʔning bir bexarətlik ülgisidir»** — Adəm'atimizning birla ʔetimlik gunahı pütkül insanoʻa yaman təsir yəʔküzgəndək, Məsiʔning xu bir ʔetimlik itaət ʔiloʻqini (ʔurbanliʔi ʔiloʻqini) pütkül ixəngən insanoʻa dəl uning əksini yəʔküzidu.

ohximaydu. Qünki bir adəmning bir qetim otküzgən itaətsizlikidin qıkaroʻan həküm insanlarni gunahkar dəp bekitkən bolsimu, əmma xu xapaətlik sowoʻat bolsa kəpligən kixilərnin nuroʻun itaətsizlikliridin «həkkanıy kılınıx»ka elip baridu. ¹⁷ Əmdi bir adəmning itaətsizliki tūpəylidin, ənə xu bir adəm arkilik əlüm həkümran boləan yərdə, *Hudaning* mol mehir-xəpkitini, xundakla həkkanıylik boləan xapaətlik sowoʻitini kəbul kıləanlar bir adəm, yəni xu Əysa Məsih arkilik həyatda xunqə oʻalibənə həkümranlik kıləuqılar bolmamdu!□

¹⁸ Xunga, bir qetimlik itaətsizlik tūpəylidin barlik insanlar gunahning jazasioʻa məhkum kılinoʻan bolsa, ohxaxla bir qetimlik həkkanıy əməl bilən həyatlik elip kelidoʻan həkkanıylik pütkül insanlaroʻa yətküzülgən. ¹⁹ Bir adəmning bir qetimlik itaətsizliki arkilik nuroʻun kixilər dərwekə gunahkar kılınıp bekitilgəndək, bir adəmning bir qetimlik itaətmənliki bilənmu nuroʻun kixilər həkkanıy

□ 5:17 «xu Əysa Məsih arkilik həyatda xunqə oʻalibənə həkümranlik kıləuqılar bolmamdu!» — «həkümranlik kıləuqılar» degən ibarə: — bu dunyada gunah üstidin, əlüm üstidin, Xəytan qatarliklar üstidin oʻalibə kılıp həkümran boluxni kərsətsə kerək. Kəlgüsidə, Hudaning padixahlıki kəlgəndə xu həkümranlikning baxqa tərəplirimu bolidu.

kilini**p** bekitilidu. □ 20 Əm*di* Təwrat k*an*uni insanning itaətsizlikliri k*ep*rək axkarlinip bilinsun d*ep* kirgüzülgənidi. Lekin gunah k*ey*ərdə k*ep*əygən bolsa, *Hudaning* mehir-xəpkiti*mu* xu y*er*də tehi*mu* exip taxti.

■ 21 Xuningd*ek*, gunah *insaniyatning* üstidin h*ek*ümranlik kilip *ularni* ölümg*e* elip bar*o*qinid*ek*, *Hudaning* mehir-xəp*ki*ti h*ek*kaniylik*ka* asasinip h*ek*ümranlik kilip, insanni R*eb*bimiz Əysa M*es*ih ar*ki*lik m*ang*gü*lu*k h*ay*atlik*ka* erix*t*uridu.

6

*Gunahtin qutulup M*es*ih ar*ki*lik h*ay*atlik*ka* erix*i*x*

1 Undak*ta*, nem*e* degü*lu*k? Hudaning mehir-xəp*ki*ti tehi*mu* axsun d*ep* gunah iqid*e* yaxaw-er*em*duk? 2 Yak, h*er*giz! Gunah*ka* nisb*et*ən ölg*en* bizl*er* k*an*dak*mu* uning iqid*e* yaxawer-imiz? 3 Yaki sil*er* bilm*em*sil*er*? H*er*kaysimiz M*es*ih Əysa*o*ra kirix*k*e q*em*üldürülg*en* bolsak,

□ 5:19 «Bir ad*em*ning bir q*et*imlik itaətsizlik*i* ar*ki*lik nuroqun kixil*er* d*er*w*ak*e gunahkar kilinip bekitilg*an*d*ek*, bir ad*em*ning bir q*et*imlik itaətm*an*lik*i* bil*en*mu nuroqun kixil*er* h*ek*kaniy kilinip bekitilidu» — bu intayin muh*im* ay*et*, Ad*em*’ata «öz iqig*e* aloqan» barlik insanlar*o*ra gunahlik t*eb*iitini y*et*küzg*an*d*ek*, ohxaxla M*es*ih Əysamu eti*ka*d ar*ki*lik «Öz iqig*e* aloqan» barlik insanlar*o*ra yengi h*ek*kaniy t*eb*iitini y*et*küzidu. Ad*em*’ata gunahkar insan ailisining be*x*i bol*o*qan; M*es*ih Əysa yengi birhil insan ailisining be*x*i w*e* uning tunji *e*zasi h*em* w*ak*ili boldi. ■ 5:20 Lu*ka* 7:47; Y*h*. 15:22; Rim. 4:15; 7:8; Gal. 3:19

Uning ölumi iqigə qəməldürüldük? □ ■ 4 Biz qəməldürüx arkilik Uning ölumi iqigə kirip, Uning bilən billə kəməldük; buning məksiti, Məsih Atining xan-xəripi arkilik ölumdin tirilginidək, bizningmu yengi həyatda mengiximiz üqündur. □ ■

5 Qünki *Məsihning* ölümigə ohxax bir ölumdə Uning bilən birgə baqlanoqanikənmiz, əmdi biz qoqum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu Uning bilən birgə bolimiz. □ ■ 6 Xuni bilimizki, gunahning makani bolqan tenimiz

□ 6:3 «**Hərkəysimiz Məsih Əysaqə kirixkə qəməldürülgən bolsak, Uning ölumi iqigə qəməldürüldük?**» — «Məsih Əysaqə kirixkə qəməldürülüş» suqə qəməldürüp etiqadni etirap qilixni kərsitəmdü, yaki Muqəddəs Rohqə qəməldürülüşni kərsitəmdü? Bizningqə hər ikisini kərsitidu. Qünki Huda aldida pəkət «bir qəməldürülüş» bar («Əf.» 4:5); Hudaning adəmning suqə qəməldürülüşidə bolqan məksiti, bu qəməldürülüş arkilik Öz Rohiqə qəməldürülüşni elip berixidin ibarət. Birsı suqə qəməldürülüş Muqəddəs Rohqə qəməldürülmigən bolsa tehi toluk «Məsih iqigə qəməldürülgən» bolmaydu (Injil, «Ros.» 19:1-6, «Əf.» 4:5, «Kol.» 2:11-13, «1Pet.» 3:21 wə izahatlarni kərüng). ■ 6:3 Gal. 3:27. □ 6:4 «**Biz qəməldürüx arkilik uning ölumi iqigə kirip**» — grek tilida «qəməldürülüş» «xu qəməldürülüş» deyilidu. Yukiriki izahatni kərüng. «**Məsih Atining xan-xəripi arkilik ölumdin tirilginidək...**» — «Ata» Huda'atini kərsitidu. ■ 6:4 Rim. 8:11; Əf. 4:23; Fil. 3:10,11; Kol. 2:12; 3:10; Ibr. 12:1; 1Pet. 2:2. □ 6:5 «**Qünki Məsihning ölümigə ohxax bir ölumdə Uning bilən birgə baqlanoqanikənmiz, əmdi biz qoqum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu uning bilən birgə bolimiz**» — «Uning ölümigə ohxax bir ölüm» suqə qəməldürülüşni kərsitidu; «Uning tirilixigə ohxax bir tirilix» bizningqə (1) yengi həyatqə erixix; wə (2) qiyamət künidiki tirilixnimu kərsitidu. ■ 6:5 Rim. 8:11; Kol. 3:1.

kardin qikirilip, gunahning kullukida yənə bolmaslikimiz üqün, «kona adəm»imiz Məsih bilən billə krestlinip ölgən■ ⁷ (qünki ölgən kixi gunahın halas bolğan bolidu).■ ⁸ Məsih bilən billə ölgən bolsak, uning bilən täng yaxaydioanlikimizöqimu ixinimiz.■ ⁹ Qünki Məsihning ölümündin tirilgəndin keyin qayta ölməydioanliki, ölümning əmdi Uning üstidin yənə həkümranlik qılalmaydioanliki bizgə məlum. ■ ¹⁰ Qünki Uning ölümü, U gunahni bir tərəp kiliş üqün pəkət bir ketimlik öldi; Uning hazır yaxawatқан həyatı bolsa, U Hudağa yüzlinip yaxawatқан həyattır. □ ■ ¹¹ Xuningda ohxax, silərmi özünqlarni gunahqa nisbətən ölgən, əmma Məsih Əysada bolup Hudağa yüzlinip tirik dəp hesablanglar.

¹² Xunga gunahning əlidiqan teninglarda həkümranlik qilixioğa yol qoymanglar, uning rəzil arzu-həwəslirigə boysunmanglar, ¹³ xuningdək teninglarning heq əzasini həkkaniyətsizlikqa qoral kilip gunahqa tutup bərmənglar. Əksiqə, ölümündin

■ **6:6** Gal. 2:20; 5:24; Fil. 3:10; 1Pet. 4:1, 2. ■ **6:7** 1Pet. 4:1.

■ **6:8** 2Tim. 2:11. ■ **6:9** Wəh. 1:18. □ **6:10** «Uning hazır yaxawatқан həyatı bolsa, U Hudağa yüzlinip yaxawatқан həyattır» — «Hudağa yüzlinip yaxawatқан həyattır»: bu ibarining bəlkim üç mənişi bar boluxi mumkin; (1) Hudaning xan-xəripi üqün yaxax; (2) Hudağa pütünləy tayinip yaxax (xundak qiloqanda ölüm bolmaydu); (3) Hudaning yetəqilili astida yaxax. Rosul bəlkim ixəngüqilərnin yaxawatқан yəngi həyatımu özining xəhsiy niyətliri üqün əməs, bəlkı «Hudağa yüzlinip yaxawatқан» boluxi kerək, deməkqi bolidu (11-ayətni kərüng). ■ **6:10** 1Pet. 2:24.

tirildürülgənlərdək, özünqlarni Hudağa atanglar həmdə teninglardiki əzalarni həkkaniyətni qorali kılıp Hudağa atanglar.■

¹⁴ Gunah siləning üstünqlarğa heq həkümrənlik kilməydu; qünki silər Təwrat qanunining astida əməs, bəlki Hudaning mehir-xəpkiti astida yaxawatisilər.

Həkkaniylikning quli bolux həyatlik yolidur

¹⁵ Undakta, kandaq kilix kerək? Qanunning astida əməs, mehir-xəpkət astida boləanlikimiz üqün gunah sadir kiliwərsək bolamdu? Yak, hərgiz! ¹⁶ Əzliringlarni itaətmən qullardək birigə tutup bərsənglar, xu kixining quli boləanlikinglarni bilməmsilər — yaki ölümgə elip baridioan gunahning kulliri, yaki Huda aldida həkkaniylikka elip baridioan itaətmənlikning kulliri boluxunglar mukərrər?

■ ¹⁷ Hudağa təxəkkür! Burun gunahning quli boləansilər, birək *Məsiḥning* təlimigə baxlinip, bu təlim kərsətkən nəmunigə qin dilinglardin itaət kildinglar. ¹⁸ Silər gunahning küqidin kutuldurulup, həkkaniylikning kulliri boldunglar.■

¹⁹ Ətliringlar ajiz boləaqka, silərgə insanqə səzləwatimən: — ilgiri silər tən əzayinglarni napak ixlarğa wə əhləksizlikka qullardək tutup berixinglar bilən tehimu əhləksizliklarni kıləandək, əmdi hazır tən-əzaliringlarni pak-mukəddəslikkə baxlaydioan həkkaniylikka

■ **6:13** Luka 1:74; Rim. 12:1; Gal. 2:20; İbr. 9:14; 1Pet. 4:2.

■ **6:16** Yḥ. 8:34; 2Pet. 2:19. ■ **6:18** Yḥ. 8:32; Gal. 5:1; 1Pet. 2:16.

qullardək tutup beringlar. □ 20 Silər gunahning qulliri boloqan waqtinglarda, həkkanıylikning ilkidə əməs idinglar. ■ 21 Həzir nomus dəp qarıoqan burunkı ixlardin xu qaoqda silər zadi qandaq mewə kərdünglar? U ixlarning aqiweti ölümdür. 22 Birak, həzir silər gunahın ərkin kilinip, Hudaning qulliri boloqan ikənsilər, silərdə özünglarni pak-muqəddəslikkə elip barıdıoqan mewə bar, uning nətijisi mənggülük həyattur.

23 Qünki gunahning ix həkki yənıla ölümdür, birak Hudaning Rəbbimiz Məsih Əysada boloqan sowoqiti bolsa mənggülük həyattur.■

7

Nikah munasiwitidin misal

1 I qerındaxlar, mən həzir Təwrat qanunini bilgənlərgə səzləwatimən; silər qanunning pəkət həyat waqtidila insan üstigə həkümran bolıdıoqanlığını bilməmsilər?

2 Məsılən, eri bar ayal, eri həyatla bolıdıkən, qanun boyıqə erigə baqlanoqan; lekin eri ölüp kətsə, *əzini erigə baqlıoqan* nikah qanunidin azad kilinidu.■ 3 Xuning üqün, bu ayal eri həyat waqtida baxqa bir ərgə baqlansa, zinahor ayal dəp atilidu. Ləkin eri ölüp

□ 6:19 «ətliringlar ajiz boləqaqqa, silərgə insanqə səzləwatimən...» — «mən insanqə səzləwatimən» degən ibarə tooqruluk 3:5tiki izahatni kərüng. ■ 6:20 Yh. 8:34. ■ 6:23 Yar. 2:17; Rim. 5:12; 1Kor. 15:21; Yaq. 1:15. ■ 7:2 1Kor. 7:2,10,39.

kətsə, u *nikah* qanunidin erkin bolidu; xu qaoqda baxka bir ergə təgsə, zina qiləan bolmaydu.■ ⁴ Huddi xuningdək, qerindaxlar, silər Əysa Məsihning *kurbanlik* teni arkilik Təwrat qanunioqə nisbətən öldünglar. Buning məksiti silərninq baxka birsigə, yəni ölumdin Tirilgüqigə baqlinixinglar wə xuning bilən Hudaqə mewə berixinglardin ibarəttur.□ ■

⁵ Qünki biz «ət»ning ilkidə waqtimizda, Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu qozəap, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridioqan mewini qikəroqanidi;□ ⁶ lekin, hazır

■ **7:3** Mat. 5:32. □ **7:4** «Buning məksiti silərninq baxka birsigə, yəni ölumdin Tirilgüqigə baqlinixinglar wə xuning bilən Hudaqə mewə berixinglardin ibarəttur» — birdinbir «ölumdin Tirilgüqi» Məsihdur, əlwəttə. «Hudaqə mewə berix»ning hər tərəplimə mənisi bar; «nikahning mewisi» adəttə balılar bolidu; Məsihkə baqlinixning nətijisi bəlkim baxkilarning biz arkilik Hudaqə etiqad baqlap Uningə pərzənt boluxidin ibarət bolidu; bu, xübhəsiszki, rosul muxu yərdə kərsətkən «mewə»ning bir qismi. «Gal.» 5:22nimu kərüng. ■ **7:4** Gal. 2:19; 1Pet. 4:1. □ **7:5** «Qünki biz «ət»ning ilkidə waqtimizda, Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu qozəap, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridioqan mewini qikəroqanidi» — «ət» degən səzning muxu yərdiki mənisi toqruluk «kirix səz»imizni kərüng. «Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu qozəap» degən səzlər qanunning insanning təbiitidə pəyda qiləan təsirlirini kərsitidu. Buning üq tərpi bar: (1) insanning nuroqun qilmixliri angsiz; (2) insanning təbiiti bək tətür bolup, Huda buni qil desə, u baxqiqə qilidu; (3) (əng muhimi) nuroqun kixilər xu guwahliqni beriduki, əzining Hudaning qanunlirioqə əməl qilixkə tirixqanseri əz gunahliri tehimu axkarilididu, hətta kəpiyip ketidu. Təwəndiki 7-25-ayətlərdə Pawlus əzining bu toqruluk təjribisini biz üqün kışiqə bayan qilidu.

biz Təwrat kanunining ilkidin əркиn bolduk. Qünki özimizni boqup turidioqan bu kanunoğa nisbətən əlgən bolup, kanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlkı Rohning yengi yolida *Hudaning* kullukida bolimiz. □ ■

Mukəddəs kanun wə gunah

⁷ Undakta nemə degülük? Təwrat kanunining əzi gunahmu? Hərgiz undak əməs! Dərwəkə, kanunning kərsətmiliri bolmisa, gunahning nemə ikənlikini bilməyttim. Kanun «nəpsaniyətgilik kılma» demigən bolsa, nəpsaniyətgilikning nemə ikənlikini bilmigən bolattim. ■ ⁸ Ləkin gunah kanunning əmri arkilik pürsət tepip, iqmıdə hərhil nəpsaniyətgiliklərnı kəzoqıdı. Təwrat kanuni bolmisa, gunahmu əlüktək jansız bolattı. ■ ⁹ Bir qaoqlarda kanunning sirtida yaxıoqinimda həyat idim, ləkin kanun əmrini bilixim bilənla, gunahmu janlinip, meni əlümgə elip bardi.

□ **7:6 «ləkin, hazır biz Təwrat kanunining ilkidin ərkın bolduk. Qünki özimizni boqup turidioqan bu kanunoğa nisbətən əlgən bolup, kanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlkı Rohning yengi yolida (Hudaning) kullukida bolimiz»** — oqurmən «Təwrat kanuni»oğa əməl kılay desə, uningda 613 maddilik əmr-bəlgiliminıng bar ikənlikini bilixi kərək. Ularoğa əməl kılıx biryaқта tursun, ularni esidə qing tutuxla kəp adəmlərgə kiyin kelixi mumkin. «Roh» — Hudaning Mukəddəs Rohi. ■ **7:6** Rim. 2:29; 2Kor. 3:6. ■ **7:7** Mis. 20:17; Qan. 5:21; Rim. 3:20; İbr. 7:18. ■ **7:8** Yh. 15:22; Rim. 4:15; 5:20; Gal. 3:19.

□ 10 Əslidə kixigə həyatlik elip kəlsun dəp buyruloqan qanunning əmri əksiqə manga ölüm elip kəldi. □ 11 Qünki gunah qanunning əmri bilən hujum pursitini tepip, meni azdurdı wə əmr arkilik meni öltürdi.

12 Buningdin qarioqanda qanun həqiqətən pak-mukəddəstur, uning əmrinu mukəddəs, toqra-adalətlik wə yahxidur. ■ 13 Undaқта, yahxi bolqini manga ölüm boldimu? Hərgiz undaқ əməs! Bəlki, gunahning kəwətlə kəbih ikənliki əmr arkilik oquq axkarilinixi üqün, bu yahxi əmrning wasitisi bilən gunah məndə ölüm pəyda kildi.

Gunahning dəhxətlik küqi

14 Təwrat qanunining «rohқа təwə» ikənlikini bilimiz. Birəқ mən bolsam «ətkə təwə»durmən, deməк gunahқа қuldəк setiloqanmən. □ ■

15 Qünki nemə қiliwatқinimni özümму bilməymən. Qünki özüm niyət қiloqan ixlarni қilmaymən; əksiqə, nəprətlinidioqinimni

□ 7:9 «bir qaoqlarda qanunning sirtida yaxioqinimda ...» — buning mənisi bəkim: «Təwrat qanunining məndin nemini tələp қilidioqanliқini quxənməydioqan waқtimda,...». «**qanun əmrini bilixim bilənla...**» — grek tilida «qanun əmri manga kəlgəndila,...». «**....gunahmu janlinip, meni ölümgə elip bardi**» — muxu ayəttiki «ölüm» xübhisizki, rohıy jəhəttiki ölümni kərsitidu. □ 7:10 «Əslidə kixigə həyatlik elip kəlsun dəp buyruloqan qanunning əmri ...» — məsilən, «Qan.» 4:1ni kərüng. ■ 7:12 1Tim. 1:8. □ 7:14 «**birəқ mən bolsam «ətkə təwə»durmən, deməк gunahқа қuldəк setiloqanmən**» — «ətkə təwə» yaki «əttə boləqan» toqruлуқ kirix səzni kərüng. ■ 7:14 Yəx. 52:3.

kilimən. ■ ¹⁶ Lekin əgər özüm halimioʻqan ixlarni qilsam, özüm qanunning yahxi ikənlikini etirap kiloʻqan bolimən. ¹⁷ Xundak ikən, bu ixlarni mən əməs, bəlkı iqimdə məwjut boloʻqan gunah kilduridu. ¹⁸ Iqimdə, yəni mening ətlirimdə heq yaxxilikning məwjut əməslikini bilimən; qūnki yaxxilik kilix niyitim bar bolsimu, uni kilalmaymən. ■ ¹⁹ Xuning üqūn özüm halioʻqan yaxxilikni qilmay, əksi qə halimioʻqan yamanlikni kilimən. ²⁰ Özüm niyət kilmioʻqan ixni qilsam, buni kilidioʻqan mən əməs, bəlkı iqimdə makan kiloʻqan gunah tur.

²¹ Buningdin özümdiki xundak bir qanuniyətni bayqaymənki, yaxxilikni qilmaqci boloʻqinimda, yamanlik haman iqimdə manga həmrəh bolidu. □ ²² Kəlbimdə Hudaning qanunidin səyünimən; ■ ²³ birak tenimdiki əzalirimda baxka bir qanuniyətni sezimən. Bu qanuniyət kəlbimdiki qanun bilən jəng kilip, meni tenimdiki əzalirimdiki gunah sadir kilduroʻquqi qanuniyət kə əsir kilidu. ■ ²⁴ Nemidegən dərdmən adəmmən-hə! Əlüm gə elip baridioʻqan bu tenimdin kimmu meni kutkuzar?

²⁵ Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda oʻq təxəkkür bolsun! Xundak kilip, kəlbim bilən Hudaning qanunioʻq itaət kilimən, lekin ətlirimdə gunah sadir kilduroʻquqi qanuniyət kə

■ 7:15 Gal. 5:17. ■ 7:18 Yar. 6:3,5; 8:21. □ 7:21 «**Buningdin özümdiki xundak bir qanuniyətni bayqaymənki, yaxxilikni qilmaqci boloʻqinimda, yamanlik haman iqimdə manga həmrəh bolidu**» — grek tilida «qanuniyət» wə «qanun» birla səz bilən ipadilinidu. ■ 7:22 Əf. 3:16. ■ 7:23 Gal. 5:17.

itaət qilimən.□

8

Mukəddəs rohtiki hayatlik qanuniyiti

¹ Hulasilisak, Məsih Əysada bolqanlar gunahning jazasioqa məhkum bolmaydu.

² Qünki Məsih Əysada bolqan hayatlikni bəhx etidioqan Rohning qanuniyiti adəmni gunahka wə ölümgə elip baridioqan qanuniyəttin silərnı halas kildi.□ ■ ³ Qünki *gunahlik* ət elip kelidioqan ajizlik tüpəylidin Təwrat qanuni qılalmioqanni Hudaning Əzi *kildi*; U Əz Ooqlini gunahkar ətlik qıyapəttə gunahni bir tərəp qilixka əwətip, əttiki məwjut gunahni *ölümgə* məhkum qiliwətti;□ ■ ⁴ buning bilən *mukəddəs* qanunning həkkanıy təlipi ətkə əgəxməyidioqan,

□ **7:25 «Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Hudaqa təxəkkür bolsun!»** — demək, u əzi qılalmaydioqan ixni Huda Əzi qılqan; baxkiqə eytkanda, «Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik adəmni qutkuzidioqan Hudaqa təxəkkür!». **«xundak kilip, kəlbim bilən Hudaning qanunioqa itaət qilimən, lekin ətlirimdə gunah sadir kilduroquqi qanuniyətke itaət qilimən»** — təwəndiki 8-bab, 8-9-ayətni kərüng. □ **8:2 «silərnı halas kildi»** — bəzi kona kəqürmə oram yazmılarda «meni halas kildi» dəp yezilidu. ■ **8:2** Yh. 8:36; Rim. 6:18, 22; Gal. 5:1. □ **8:3 «U (Huda) Əz Ooqlini gunahkar ətlik qıyapəttə gunahka qurbanlik süpitidə gunahni bir tərəp qilixka əwətip»** — Əysa Məsih pütünləy insan boldi, uning teni bizning tenimizgə ohxax, birak uning eti «gunahkar ət» əməs idi; xunga Pawlus uning: «gunahkar ətkə **ohxaydioqan** ətlik qıyapətlik təndə dunyaoqa kəlgənlikini bayan qilidu. ■ **8:3** Ros. 13:39; Rim. 3:28; Gal. 2:16; Ibr. 7:18.

bəlki Rohқа əgixip mangidioqan bizlərdə əməlgə axurulidu. □

⁵ Qünki ətkə boysunidioqanlar ətkə has ixlarning oyida yüridu; Mukəddəs Rohқа boysunidioqanlar bolsa, xu Rohқа ait ixlarning oyida yüridu. □ ■ ⁶ Əttiki oy-niyətlər adəmni ölümgə elip baridu; Mukəddəs Rohқа ait oy-niyətlər həyatlıq wə hatirjəm-amanlıktur; ⁷ qünki əttiki oy-niyətlər Hudaqə düxmənliktur; qünki ət Hudaning qanunioqə boysunmaydu həm hətta uningqə boysunuxi mumkin əməs; ⁸ əttə boləqanlar Hudani hursən qılalmaydu.

⁹ Əmma silərgə kəlsək, pəkət Hudaning Rohi dərwəkə iqinglarda yaxawatqan bolsa, silər əttə əməs, bəlki Rohğa yaxaysilər. Əmma Məsihning Rohioqə igə bolmioqan adəm bolsa, u Məsihkə mənsuplardin əməs. ■ ¹⁰ Ləkin Məsih qəlbinglarda bolsa, teninglar gunah tüpəylidin ölümning ilkidə bolsimu, həkkəniylik tüpəylidin rohinglar həyattur. □ ¹¹ Həlbuki, əlgən Əysani ölumdin Tirildürgüqining Əzidiki Roh

□ **8:4 «mukəddəs qanunning həkkəniy təlipi... (Mukəddəs) Rohқа əgixip mangidioqan bizlərdə əməlgə axurulidu»** — «qanunning həkkəniy təlipi» — kirix səzimizdə «ixəngüqilərninq Təwrat qanuni bilən munasiwiti tooqruluk» yazoqinimizni kəring. □ **8:5 «Mukəddəs Roh»** — grek tilida «Roh». 6-, 13-, 23-, 26- wə 27-ayəttimu xundaq. ■ **8:5 1Kor. 2:14.** ■ **8:9 1Kor. 3:16.** □ **8:10 «Ləkin Məsih qəlbinglarda bolsa, teninglar gunah tüpəylidin ölümning ilkidə bolsimu, həkkəniylik tüpəylidin rohinglar həyattur»** — demək, birsi etiqad arqilix Hudaning həkkəniylikioqə erixkən bolsa, xu qəman mənnggülik həyat uning rohida baxlinidu. Baxqə birhil tərjimisi: «həkkəniylik tüpəylidin (Mukəddəs) Roh silərninq həyatinglar boldi».

silərdə yaxisa, Məsihni ölumdin tirildürgüqi kəlbınglarda yaxawatkan Rohi arkilik əlidioqan tenınglarnımu həyati küqkə igə kılıdu. □ ■

¹² Xuning üqün, qerındaxlar, biz ətkə kərzdar əməs, yəni unıngoqa əgixip yaxaxka kərzdar əməsmız. ¹³ Qünki ətkə əgixip yaxısanglar, həlak bolısılər; ləkin Muxəddəs Rohqa tayınıp əttiki kilmıxlarnı ölümgə məhkum kılsanglar, yaxaysılər. □ ¹⁴ Qünki kımłərki Hudanın Rohıning yetəkılıkədə yaxisa, xularning həmmısı Hudanın pərzəntliridur. ■ ¹⁵ Qünki silər kəbul kıloqan roh kullukqa ait əməs, xundakla silərnı kayta kərkunqqa saloquqi birhil roh əməs, bəlki silər oqullukqa elıp barıdıoqan Rohni kəbul kıloqansılər; U arkilik «Abba, ata!»

□ **8:11** «Məsih Əysani ölumdin Tirildürgüqi» — Huda, əlwəttə. «Həlbuki, əlgən Əysani ölumdin Tirildürgüqıning Əzıdiki Roh silərdə yaxisa, Məsihni ölumdin Tirildürgüqi kəlbınglarda yaxawatkan Rohi arkilik əlidioqan tenınglarnımu həyati küqkə igə kılıdu» — bu bayannı ikki tərəptə qüxəngili bolıdu: (1) Huda kıyamət künidə bu dunyada əlidioqan tenimızı tirildürıdu; (2) tenimiz bu dunyada gunah tüpəylidin «ölümgə məhkum bolıoqan» (10-ayət), ləkin Huda bizgə Öz Rohi arkilik həyat ətküzüp, tenimızı küqəytip janlandurıdu. Bizningqə hər ikki mənisi toqurıdur. ■ **8:11** Rim. 6:4, 5; 1Kor. 6:14; 2Kor. 4:14; Əf. 2:5; Kol. 2:13. □ **8:13** «... Ətkə əgixip yaxısanglar, həlak bolısılər» — grek tilida «... Ətkə əgixip yaxısanglar, əlısılər». ■ **8:14** Gal. 5:18.

dəp nida qilimiz. □ ■ 16 Roh bizning öz rohimiz bilən billə bizning Hudaning baliliri ikənlikimizgə guwahlik beridu. ■ 17 Hudaning baliliri ikənmiş, əmdi mirashorlarmu bolimiz — Hudaning mirashorliri həmdə Məsih bilən tənq mirashor bolimiz — pəkətlə uning bilən tənq azab-ökübət tartsaqla, uning bilən xan-xərəptin tənq bəhrimən bolimiz.■

Kəlgüsidiki xan-xərəp

18 Qünki mən hazırkı azab-ökübətlərninq kəlgüsidə bizdə axkarilinidiqan xan-xərəplərgə heq selixturuquqiliki yok dəp hesablaymən. □ ■ 19 Qünki pütkül kainat Hudaning oququllirining ayan qilinixini intizarlik bilən kütməktə. 20-21 Qünki yaritiloqan kainat *Hudaning ləniti*

□ 8:15 «...silər oququlluqqa elip baridiqan Rohni qobul qiloqansilər» — «oququlluqqa elip baridiqan» — «Hudaqə oquq boluxqa elip baridiqan», demək. Grek tilida bu söz adəttə birsininq yetim balini öz oququm dəp qobul qilip bekiwelixini kərsitidu. «U arkilik «Abba, ata!» dəp nida qilimi» — «Abba» degən söz ibraniy tili bolup, «səyümlük ata» degən mənide. «Abba» həm səyümlük munasiwətni həm hərmətni bildüridu. Pawlus ibraniy tilidiki bu sözni grek tilida səzləydiqan Rim xəhəridiki etiqadqilarəja muxu yərdə tonuxturidu. ■ 8:15 Yəx. 56:5; 1Kor. 2:12; Gal. 3:26; 4:5, 6; 2Tim. 1:7. ■ 8:16 2Kor. 1:22; 5:5; Əf. 1:13; 4:30. ■ 8:17 2Tim. 2:11,12.

□ 8:18 «kəlgüsidə bizdə axkarilinidiqan xan-xərəplərgə heq selixturuquqiliki yok» — «heq selixturuquqiliki yok» grek tilida «selixturuqqa ərziməydu». «Bizdə axkarilinidiqan xan-xərəplər» — baxqa birhil tərjimisi: «bizgə axkarilinidiqan xan-xərəplər...». Biraq keyinki ayətkə qarəqanda tərjimimiz tooqridur. ■ 8:18 Mat. 5:12; 2Kor. 4:10, 17; Fil. 3:20; 1Pet. 4:13; 1Yuhə. 3:1, 2.

astida kelip, bimənilikkə qəktürüldi. Bu, kainatning öz ihtiyari bilən əməs, bəlkı uni qəktürgüqining iradisi bilən boldi wə xundak ümidi bilən boldiki, kainat özimu qirixtin boləqan kulluktin kütquzulup, Hudaning pərzəntlirigə beqixlinidioqan xan-xərəpkə təwə boləqan hərlükkə erixtürülüxtin ibarət idi.

²² Qünki pütkül kainatning həziroʻiqə nalə-pəryad kətürüp, tuqut toloqikining azabini birliktə tartiwatқанlikini bilimiz. ■ ²³ Yaloquz kainat əməs, hətta bizmu, yəni *mukəddəs* Rohning tunji qıkarəqan mewisidin bəhrimən boləqan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz həmdə *Hudaning* oqulliri süpitidə qəbul qiliniximizni, yəni tenimizning nijatning hərlükigə qıqirilixini intizarlıq bilən

kütməktimiz. □ ■

²⁴ Biz ümidkə baqlanoqqa tkuzuloqanikənmiz. Lekin ümid kilinoqan nərsə körülgən bolsa, u yənə ümid bolamdu? Kimmu kəz aldidiki nərsini ümid kilsun? ²⁵ Birəq, tehi kərmiginimizgə ümid baqlioqanikənmiz, uni səwrqanlik bilən kütüximiz kerəktur.

²⁶ Xuningdək, insaniy əjizlikimizda *Mukəddəs*

□ **8:23 «...Hudaning oqulliri süpitidə qobul kiliniximiz...»** — grek tilida «oqulluqqa qobul kiliniximizni». «yaləquz kainat əməs, hətta bizmu, yəni Mukəddəs Rohning tunji qiqaroqan mewisidin bəhrimən boləqan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz həmdə (Hudaning) oqulliri süpitidə qobul kiliniximizni, yəni tenimizning nijatning hərlükigə qiqirilixini intizarlik bilən kütməktimiz» — bu ayəttiki üq nukta toqruluk tohtilimiz; (1) «Mukəddəs Rohning tunji qiqaroqan mewisi»; bu ibarining bəlkim ikki jəhəti bar: (a) Mukəddəs Roh barlik ixəngüqilərdə Hudaning mewisini, yəni muhəbbət, xadlik, hatirjəmlilik qatarliklarni qikiridu; bu mewə bolsa Hudaning padixahlikining bu dunyada qiqaroqan tunji mewisidur wə xundakla uning realliqioqə ispat bolidu (14:17ni körüng); (ə) ixəngüqilər əzliridə qiqiriləqan bu mewidin bəhrimən bolup, uningdin Hudaning padixahlikining kəlgüsidə pütkül dunyaoqə, jümlidin əzlirining həmmisi üstigə toluk həkümranlik kilidioqanlikioqə ispat həm kapalət dəp bilidu; (2) «oqul süpitidə qobul kilinix» — kona zamanlarda mətiwər adəm məlum namrat yaki «jəmiyəttə orni yəq» bir yax kixini bekiwəlməqəi bolsa, jamaətni qong sorunoqə qəqirip uni «əz oqlum», «əz kizim» dəp jakarlaytti. Rosul Hudamu kəlgüsidə aləm aldida ixəngüqilərnə «Əz oqlum» dəp xundəq jakarlaydioqanlikini kərsətməqəi. (3) «tenimizning nijattiki hərlükkə qiqirilixi» — həzir ixəngüqilərgə Hudaning nijat-iltipati bilən yengi rohi, yengi kəlbi bar; Məsih Əysə biz üqün erixən nijatta yənə «yengi tenimiz»mu bar, qiyamət künidə uni U bizgə beridu. ■ **8:23** Luqa 21:28.

Roh kelip bizgə yardım kilidu; qünki qandaq dua kiliximiz kerəklikini bilməymiz. Lekin Rohning Özı ipadiligüsiz nalə-pəryad bilən biz üqün *Hudaning aldida* turup dua-tilawət kilmakta. □ ■ ²⁷ İnsanlarning kəlbini inqikiləp kəzitip Karioquci bolsa, *Mukəddəs* Rohning oyniyətlirining nemə ikənlikini bilidu; qünki U Hudaning iradisi boyiqə mukəddəs bəndiliri üqün *Hudaning aldida* dua kilip ətünməktə. ²⁸ Xundakla xuni bilimizki, pütkül ixlar Hudani səyidiqlanlarning, yəni uning məxsət-muddiasi boyiqə qaqiriloqlanlarning bəht-bərikitigə birliktə hizmət kilmakta. ²⁹ Qünki Huda aldın kəngligə pükkənkixiləni, ularning kəlgüsidə Öz Oqlining obrazioqa ohxax bolidioqlinini, Oqlining nuroqun kerindaxliri arisidiki tunji oqlı bolidioqlinini aldın bəlgiligən. □ ■ ³⁰ Aldın bekitkən kixiləni U qakirdi, qakiroqlan kixiləni U həkkanıy kildi; həkkanıy kılolanlarğa U xan-xərəp ata kildi.

Hudaning mehır-muhəbbitining küqlükliki

³¹ Undakta, bu ixlarğa yənə nemə dəyli? Huda biz tərəptə turəqanikən, kimmu bizgə qarxi qıqalisun?! ■ ³² Öz Oqlinimu ayımay, Uni

□ **8:26 «...insaniy ajizlikimizda Mukəddəs Roh kelip bizgə yardım kilidu... »** — «Mukəddəs Roh» — grek tilida pəkət «Roh» deyilidu. ■ **8:26** Mat. 20:22; Yak. 4:3. □ **8:29 «Huda... Oqlining nuroqun kerindaxliri arisidiki tunji oqlı bolidioqlinini aldın bəlgiligən»** — «tunji oqlı» birinçi orunda, muxu yərdə pütkül aləmdə birinçi orunda turidu, əlwəttə. «Zəb.» 89:27ni kərüng. ■ **8:29** Kol. 1:18. ■ **8:31** Qel. 14:8.

həmmimiz üçün pida yoliqə tapxuroqan *Huda*, Uningoqə koxup həmmiini bizgə xərtsiz ata qilmay qalarmu? ■ ³³ Kimmu Hudaning tallioqanliri üstidin xikayət qilalisun?! Huda həkkaniy qiloqan yərdə, ■ ³⁴ kimmu gunahqa məhkum qilalisun? Ölgən, xundakla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatqan, həmdə biz üçün *Hudaning aldida* turup dua-tilawət qiliwatqan Məsih xundak qilarmu?! □ ■

³⁵ Kim bizni Məsihning mehir-muhəbbitidin ayriwetəlisun? Japa-muxəkkətmu, dərd-ələmmu, ziyankəxlikmu, aqarqilikmu, yalingaqlikmü, heyim-hətərmu yaki qiliqmu?

³⁶ *Muqəddəs yazmilarda* eytilöqinidək: —

«Seni dəp kün boyi qirilməqtimiz, Boquzlinixni kütüp turoqan qoylardək hesablanmaqtimiz». □ ■

³⁷ Birək bizni Səyğüqigə tayinip bularning həmmisidə qalıplarning qalıpi bolmaqtimiz;

³⁸ Xuningoqə kət'iy qayil qilindimki, məyli ölüm bolsun həyatlıq bolsun, pərixtilər bolsun jin-xəytan həkümranlar bolsun, hazırkı iqlar yaki kəlgüsidiki iqlar bolsun, hərəkəndək rəhiy

■ 8:32 Yar. 22:12; Yəx. 53:5; Yh. 3:16. ■ 8:33 Yəx. 50:8.

□ 8:34 «**Ölgən, xundakla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatqan, həmdə biz üçün ... dua-tilawət qiliwatqan Məsih**» — «Hudaning ong yenida» bolsa aləmnin əng yuqiri jayi, həmmiini baxquridiqan yər. ■ 8:34 İbr. 7:25. □ 8:36

«**Seni dəp kün boyi qirilməqtimiz, boquzlinixni kütüp turoqan qoylardək hesablanmaqtimiz**» — «Zəb.» 44:22 — nəkil költürölgən bu ayət boyiqə ixəngüqilər Hudaning yolida, Hudani dəp kəp japa-muxəkkətlərgə wə ziyankəxlikkə uqrixi mumkin. ■ 8:36 Zəb. 44:22; 1Kor. 4:9; 2Kor. 4:11.

küqlər bolsun, □ 39 pələk bolsun hang bolsun, xundakla pütkül kainatta yaritılğan hərəkəndək baxka bir xəy'i bolsun, bizni Rəbbimiz Məsih Əysada bolğan Hudaning mehir-muhəbbitidin heqqağan ayriwətküqi bolalmaydu.

9

Huda wə Uning tallioqini Israil

¹ Mən Məsihtə həkikətni səzləymən, yaloğan gəp eytmaymən, wijdanim Mukəddəs Rohning ilkidə bolup özəmgə guwahlıq kilməktə — □ ■
² Kəlbimdə zor dərd-ələm wə tügiməs azab bar.
³⁻⁴ Qünki mening buradərlirim, yəni jismani yəhəttiki kərindaxlirim bolğan Israillarni *nijat tapkuzalisam Hudaning* lənitigə kəlip Məsihtin məhrum kiliniximni tiləxkə razi idim; ular Israillar! — ularğa oqulluq həkuki, *Hudaning* xan-xəripining ayan kilinixi, əhdiliri, Təwrat qanunining amanət boluxi, ibadət hizmətliri wə

□ **8:38 «pərixtilər bolsun jin-xəytan həkümranlar bolsun,...»** — «jin-xəytan həkümranlar» bolsa grek tilida pəkət «həkümranlar»la deyilidu. İnjlida bu söz adəttə jin-xəytanlarni kərsitidu («Əf.» 6:12ni kərüng). **«hərəkəndək rohıy küqlər bolsun»** — grek tilida «hərəkəndək küqlər bolsun».

□ **9:1 «mən Məsihtə həkikətni səzləymən»** — «Məsihtə»: «Məsihgə mənəsup bolup, Uning yetəqçilikidə, Uningdin iltipət, küq-qüdrətni aloqanda.....» degən mənide,. «Kirix söz»imiznimu kərüng. ■ **9:1** Rim. 1:9; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 5:27.

Təwrat wədiliri nesiwə kilindi. □ ■ ⁵ Uluq *ibranıy* ata-bowiliri ularningkidur; jismaniy jəhəttə Məsih ularning əjdadidur. U barlıq məwjudat üstidin həküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadur. Amin! □ ■

⁶ — Birak Hudaning *Israiloqa boləqan* səzi bikar boldi, deməymən; qünki Israildin boləqanlarning həmmisila həkikiy Israil hesablanmaydu; ■ ⁷ xuningdək, İbrahimning əwladliri bolsimu, həmmisila uning pərzəntliri hesablanmaydu. Qünki *mukəddəs yazmilarda İbrahiməqa*: «İshaqın törəlgənlərle sening nəsling hesablinidu» — deyilgən. □ ■

⁸ Demək, jismaniy jəhəttin *İbrahimdin* törəlgən

□ **9:3-4 «ularoqa oqulluk həkuki,... və Təwrat wədiliri nesiwə kilindi»** — «oqulluk həkuki» degəlik, Məsih arkilik Hudaqa oqul boluxtiki imtiyaz. ■ **9:3-4** Mis. 32:32; Rim. 10:1; Mis. 4:22; Qan. 7:6; Rim. 2:17; 3:2; Əf. 2:12.

□ **9:5 «uluq ibranıy ata-bowiliri»** — demək, İbrahim, İshaq, Yaqub, Yüsüp və Yəhuda katarlıklar. **«jismaniy jəhəttə Məsih ularning əjdadidur»** — demək, Məsihning tuquluxining **rohıy jəhətimu** bar idi — U həm insandin (pək Israillik kız Məryəmdin) həm Mukəddəs Rohdin tuquloqan. **«...məsih ularning əjdadidur. U barlıq məwjudat üstidin həküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadur. Amin!»** — rosul Pawluska əng dərd yətküzidiqan ix — Məsih Israilda tuquloqan və toluk Hudalik təbiiti bolsimu, Israilar əzliri uni, yəni öz Məsihini heq tonumaytti. ■ **9:5** Yər. 23:6; Yh. 1:1; Ros. 20:28; Rim. 1:4; İbr. 1:8,9,10. ■ **9:6** Qəl. 23:19; Yh. 8:39; Rim. 2:28; 3:3; 2Tim. 2:13. □ **9:7 «İshaqın törəlgənlərle sening nəsling hesablinidu»** — («Yar.» 21:12). Bu söz intayin kışka bolup, toluk mənisi: «Mən sanga wədə qiləqan əwladliring, yəni pütkül dunyaqa bəhtimni yətküzidiqan əwladliring İsmaildin əməs, İshaqınla kelip qikidu» degəndək. ■ **9:7** Yar. 21:12; Gal. 3:29; 4:23; İbr. 11:18.

pərzəntlər Hudaning pərzəntliri bolıwərməydu, bəlki *Hudaning* wədisi arqılık tərəlgənlər *Ibrahimning* həkikiy nəsli hesablinidu. ■

⁹ Qünki Hudaning bərgən wədisi mundaq idi: «*Kelər yili* muxu qaoqda qaytip kelimən, Sarah bir oquloqa ana bolidu». □ ■

¹⁰ Uning üstigə, Riwkah bir ərdin, yəni əjdadımız Ishaktin *qoxkezəkgə* hamilidar bolqanda, ■ ¹¹⁻¹² Pərzəntliri tehi tuqulmioqanda, heqkandaq yahxi yaki yaman ixnimu kılmasta, Huda Özining adəmlərni tallaxtıki muddiasining ularning kıloqan ix-əməllirigə əməs, pəkət Qaqıroquqi bolqanning iradisigə asaslanoqanlığını kərsitix üqün, Riwkahqa: «Qongi kıqikinıng hizmitini kılidu» — deyilgənidi. □ ■ ¹³ Huddi yənə mukəddəs yazmılarda eytilöinidək: «Yakupni səydüm, Əsawdin nəprətləndim». □ ■

¹⁴ Undaқта, bularqa nemə dəyli? Hudada adalətsizlik barmu? Hərgiz yox! ■ ¹⁵ Qünki Huda Musaqə mundaq degən: —

■ **9:8** Gal. 4:28. □ **9:9** «*Kelər yili muxu qaoqda qaytip kelimən, Sarah bir oquloqa ana bolidu*» — («Yar.» 18:10, 14). Bu ayəttə deyilgən «oqul» Ishaq bolidu. ■ **9:9** Yar. 18:10. ■ **9:10** Yar. 25:21.

□ **9:11-12** «*Huda Özining adəmlərni tallaxtıki muddiasining ularning kıloqan ix-əməllirigə əməs, pəkət Qaqıroquqi bolqanning iradisigə asaslanoqanlığını kərsitix üqün...*» — «Qaqıroquqi bolqan» — Huda Əzi, əlwəttə. «*Qongi kıqikinıng hizmitini kılidu*» — («Yar.» 25:23). Qoxkezəkning kıqiki Yakup, qongi Əsaw bolidu. ■ **9:11-12** Yar. 25:23.

□ **9:13** «*Yakupni səydüm, Əsawdin nəprətləndim*» — Təwrat, «Mal.» 1:2-3. ■ **9:13** Mal. 1:2-3. ■ **9:14** Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 34:10.

«Kimgə rəhim qilōum kəlsə, xuningoʻya rəhim
kīlimən,
Kimgə iq aʻoritkum kəlsə, xuningoʻya iq
aʻoritimən». □ ■

¹⁶ Demək, bu ix insanning iradisigə yaki
ularning tirixqanliqioʻya əməs, bəlkī rəhimdillik
kərsətkūqi Hudaʻoʻya baʻqliktur. ¹⁷ Qūnki Huda
mukəddəs yazmilarda Pirəwngə mundak degən:
— «Mening seni tikliximdiki məxsət dəl xuki,
qudritimni üstüngdə kərsitix həmdə namimn-
ing pütkül jahanoʻya jakarlinixi». □ ■

¹⁸ Demək, Huda halioʻiniʻoʻya rəhim qilidu,
halioʻinini tax yūrək qilidu.

Hudaning oʻazipi wə xapaiti

¹⁹ Əmdi bəlkim sən manga: «Hudaning iradisigə
heqkim qarxi qikəlmaydioʻyan tursa, undakta
Huda nemə üqün insanni əyibləydu?» — dey-
ixing mumkin.

□ 9:15 «Kimgə rəhim qilōum kəlsə, xuningoʻya
rəhim kīlimən, kimgə iq aʻoritkum kəlsə, xuningoʻya
iq aʻoritimən» — «Mis.» 33:19. ■ 9:15 Mis. 33:19. □ 9:17
«Qūnki Huda mukəddəs yazmilarda pirəwngə mundak
degən:...» — Pirəwn Misirdiki padixah bolup, Israillarni
kullukka saloʻan. U Hudaning Musa pəyoʻəmbər arkilik kəlgən
pərmanlirioʻya zor qarxilik kərsətkən wə baroʻanseri Hudaʻoʻya
karap əz kənglini tax kilip Uning səzini anglimioʻan. Birak
ahir berip Huda Əzining xan-xəripini kərsitix üqün, «Misirdin
qikix»ta hatiriləngəndək, «Huda Pirəwnning kənglini kattik
kildi» (9:12) wə xuning bilən Israilni uning qolidin qutkuzux
üqün nuroʻun məjizilərnı yaratti. «Mening seni tikliximdiki
məxsət dəl xuki, kudritimni üstüngdə kərsitix həmdə
namimning pütkül jahanoʻya jakarlinixi» — «Mis.», 9:16.
■ 9:17 Mis. 9:16.

²⁰ Birak, əy insan, Huda bilən takallaxkudək kimsən? Kelipta xəkilləndürüliwatқан nərsə özini xəkilləndürgüqigə: —

«Meni nemə üqün bundak yasiding?» — deyələmdü? ■ ²¹ Humdanqining ohxax bir kallək laydin esil orunoğa ixlitidioğan qaqumu, xundakla adəttiki orunoğa ixlitidioğan qaqumu yasax hokuki yokmu? □ ■ ²² Huda Öz qəzipini kərsitixni wə küq-kudritini tonutuxni niyət qiləğan bolsa, qəzipigə layik boləğan, həlakətkə təyyarlanəğan «қақилар»ğa adəttin taxkiri səwrqanlik bilən kəksi-qarnini kəng kilip kəlgən bolsa, uningğa nemə boptu?

□ ²³⁻²⁴ Wə xuning bilən Əzining rəhim-xəpkitining nixani qiləğan wə xan-xərəpkə muyəssər boluxқа aldin'ala təyyarlioğan «қақилар»da, yəni Əzi Yəhudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qakiroğan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan kilix üqün xundak kilixni halioğan bolsa, buningğa nemə

■ **9:20** Yəx. 29:16, 45:9; Yər. 18:6. □ **9:21** «**Humdan-qining ohxax bir kallək laydin esil orunoğa ixlitidioğan qaqumu, xundakla adəttiki orunoğa ixlitidioğan qaqumu yasax hokuki yokmu?**» — «esil orunoğa ixlitidioğan qaqumu... adəttiki orunoğa ixlitidioğan qaqumu...» nemini kərsitidu? Məsilən, bir қақида өy hojayini xarab iqidu, baxқа bir қақиға balining tərətliri elinidu. Ikkisining өз ixlitix orni bar; birak bularning biri «esil» biri «adəttiki» dəp həsəblinidu. ■ **9:21** 2Tim. 2:20. □ **9:22** «**həlakətkə təyyarlanəğan «қақилар»**» — yaki «əzlrini həlakətkə təyyarlioğan «қақилар»».

boptu?□

²⁵ Bu huddi Hudaning Hoxiya pəyoqəmbər arkilik eytkinidək: —

«Əsli həlkim hesablanmıoqan həlkni həlkim, Əsli səymigənlərnı səygənlirim dəymən»;□ ■

²⁶ wə yənə: — «Burun ularoqa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, Kəlgüsidə dəl xu jayda ularoqa «Tirik Hudaning oqulliri!» degən nam berilidu».□ ■

²⁷ Yəxaya pəyoqəmbərmu Israil toqruluk

□ 9:23-24 «Huda Öz qəzipini kərsitixni wə küq-qudritini tonutuxni niyət kiloqan bolsa, qəzipigə layik boloqan, həlakətkə təyyarlanıqan «kaqılar»oqa adəttin taxkiri səwrqanlik bilən kəksi-qarnini kəng kilip kəlgən bolsa, uningoqa nemə boptu? Wə xuning bilən özining rəhim-xəpkitining nixani kiloqan wə xan-xərpəkə muyəssər boluxka aldin'ala təyyarlıqan «kaqılar»da, yəni Əzi Yəhudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qakiroqan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan kilix üqün xundak kilixni halioqan bolsa, buningoqa nemə boptu?» — (22-24-ayət) oqurmənlər diqqət kilsa biliduki, Pawlus özining uxbu muhim soaliqa jawab bərməydu. Soalning omumiy xəkli: «Huda xundak kilixni halioqan bolsa əmdi bizning qandakmu uning bilən takallixix hokukimiz bar?» degəndək. Əyni əhwal uning deginidək bolsun yaki bolmisun, bu bizning iximiz əməs, bəlki Hudaningkidur. Bizgə nisbətən əng muhimi xuki, gunahimizdin qutuluxni halisakla, Huda Əzi Məsihning qurbanliki arkilik təyyarlıqan towa kilix etikadlik yolini aldimizoqa oquq kildi. □ 9:25 «Əsli həlkim hesablanmıoqan həlkni həlkim, əsli səymigənlərnı səygənlirim dəymən» — «Hox.» 2:23. ■ 9:25 Hox. 2:25

□ 9:26 «Burun ularoqa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, kəlgüsidə dəl xu jayda ularoqa «Tirik Hudaning oqulliri!» degən nam berilidu» — «Hox.» 1:10. ■ 9:26 Hox. 2:1; 1Pet. 2:10.

mundak jakarliqanidi: —

«Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdak koʻp bolsimu, lekin paxat birla «kaldi» kutkuzulidu; ■ 28 qunki, Pərwərdigar Öz ixini tūgitiwetip, həkkanilylik bilən tezdin uni ijra kilidu; qunki U yər yüzidə həkümini təltöküs wə tez ijra kilidu». □ ■

29 Yəxaya pəyoqəmbər yənə aldin eytkinidək: — «Əgər samawi koxunlarning Sərdari boləan Pərwərdigar bizgə bir nəsil qaldurmioqan bolsa, Sodom xəhiridək, Gomorra xəhiridək *yokaloqan* bolattuk». □ ■

Israillarning putlixip ketixi

30 Undakta, bularoʻya nemə deyiximiz kerək? Həkkanilylikka intilmigən əlliklər həkkanilylikka, yəni etikadka asaslanoqan

■ 9:27 Yəx. 10:22. □ 9:28 «Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdak koʻp bolsimu, lekin paxat birla «kaldi» kutkuzulidu; qunki, Pərwərdigar Öz ixini tūgitiwetip, həkkanilylik bilən tezdin uni ijra kilidu; qunki U yər yüzidə həkümini təltöküs wə tez ijra kilidu» — (27-28-ayət) «Yəx.» 10:22-23. Bəzi kona koʻqurmə yazmilarda Yəxayaning bexariti səl kışkırak: «Pərwərdigar bu yər yüzi üstidin qıkarəan həkümini təltöküs wə tez ijra kilidu» dəp nəkil kəltürüldü. ■ 9:28 Yəx. 10:22, 23. □ 9:29 «Əgər samawi koxunlarning Sərdari boləan Pərwərdigar bizgə bir nəsil qaldurmioqan bolsa, Sodom xəhiridək, Gomorra xəhiridək *yokaloqan* bolattuk» — «Yəx.» 1:9. Oqurmənlərnin esidə barki, Huda Sodom wə Gomorra xəhərlirini rəzilliki tūpəylidin üstigə ot wə güngürt yaqdurup yokatқан («Yar.» 19-bab). ■ 9:29 Yar. 19:24; Yəx. 1:9; 13:19; Yər. 50:40; Əz. 16:46.

birhil həkkanilylikka erixti. □ 31 Lekin Israil həkkanilylikni kərsətkən Təwrat kanunioqa intilgini bilən kanunning təlipigə yetəlmidi.■

32 Nemə üqün? Qünki ularning *həkkanilylikka* intilixi etiqad bilən əməs, bəlki «sawablik ixlar» bilən idi. Ular «putlikaxang tax»ka putlixip yikilip qüxti; □ 33 huddi *mukəddəs yazmilarda* yeziləninidək:

«Həlkni putlixidioqan putlikaxang taxni,
Adəmni yikitidioqan qoram taxni Zionoqa
qoydum,

Uningoqa etiqad kילוquqi hərgiz yərgə karitilip
qalmas».□ ■

□ 9:30 «əlliklər» — yəni «Yəhudi əməslər». ■ 9:31 Rim. 10:2; 11:7. □ 9:32 «**ularning həkkanilylikka intilixi etiqad bilən əməs, bəlki «sawablik ixlar» bilən idi**» — «sawablik ixlar»: — oqurmənlərgə muxu məktuptin hazır ayan boliduki, Huda aldida bizgə heq ix «sawab» hesablanmaydu; həkkanilylik pəkət u əwətkən Məsihkə baqlioqan etiqattin kelidu. Xunga «sawablik ixlar» («Huda bu ixlar arkilik manga sawab qoxup beridu» degən mənida qüxəngən bolsak) Huda aldida kət'iy məwjut əməstur. □ 9:33 «**Adəmni yikitidioqan qoram taxni Zionoqa qoydum**» — «Zion» degən, Yerusalemining yaki Israilning bir xəiriy nami. «**Həlkni putlixidioqan putlikaxang taxni, adəmni yikitidioqan qoram taxni Zionoqa qoydum, uningoqa etiqad kילוquqi hərgiz yərgə karitilip qalmas**» — toluk bexarət «Yəx.» 8:14, 28:16də tepilidu. Oqurmən bu ayətlərnə özi okusa uningdin bu taxning Əysa Məsihning ikənlikini kərələydu. Uni qobul kilmioqanlar həkkanilylikka erixməy yikilidu; uni qobul kילוqanlar həkkanily kilinip tik turidu. ■ 9:33 Zəb. 2:12; 118:22; Pənd. 16:20; Yəx. 8:14; 28:16; Yər. 17:7; Mat. 21:42; 1Pet. 2:6.

10

¹ Kerindaxlar, yürək intizarim, xundakla Hudaqqa yelinixim Israillarning kutkuzuluxi üqündur.

² Qünki xuningqqa guwahlik berimänki, ularning Hudaqqa həkikətənmu kizojin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloqan əməs. □ ■ ³ Qünki ular Hudaning həkkanıyliqini bilmigəqkə, uning ornioqa əzlrining həkkanıyliqini tikləxkə tirixip, Hudaning həkkanıyliqioqa boysunmidi. ⁴ Qünki Təwrat kanunining nixan-məqsiti Məsihninğ Özidur; xuning bilən etiqad kילוquqilarning hərbi üqün həkkanıyliq bar boldi. □ ■

⁵ Qünki Təwrat kanunioqa əməl kilixtin kəlgən

□ **10:2 «ularning (Yəhudiylarning) Hudaqqa həkikətənmu kizojin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloqan əməs»** — «həkikiy bilimə üstigə kuruloqan əməs»: Yəhudiylarning kəp diniy məzhəpidikilərgə nisbətən əng muhim ix Təwrat kanuni üstidiki «bilim» wə «bilim axurux» idi. Xuning bilən Pawlusning bu səzi ixənmigən Yəhudiylaroqa bək eoqir kelixi mumkin idi. ■ **10:2** Ros. 22:3; Rim. 9:31; Gal. 4:17.

□ **10:4 «Təwrat kanunining nixan-məqsiti Məsihninğ Özidur»** — grek tilida «nixan-məqsət» degənning «hatimə» degən yənə bir mənisimu bar. Demək, ayətninğ mənisi: (1) Hudaning Təwrat kanunida boləqan məqsiti insanqqa əz gunahini tonutup, Məsihninğ kutkuzuxioqa mohtaj boləqanlikini bildürüxtin ibarət idi; xunga Huda kanunni bərgən waqtida Məsihninğ dunyaqqa kelixini kəzligənidi; (2) Məsih Əzi Təwrat kanunini mukəmməl əməlgə axurdi, jümlidin Təwrat kanuni tələp kילוqan, xundakla bəxarət bərgən gunahni yuyidiqan qurbanlikni kildi; (3) Məsih Təwrat kanunini toluk əməlgə axuroqandin keyin, etiqad kילוquqilar üqün uning heq təlipi kəlmidi (7:4ni kərüng). Məzku ayət bu mənilirininğ həmmisini əz iqigə alidu. ■ **10:4** Mat. 5:17; Ros. 13:38; 2Kor. 3:13; Gal. 3:24.

həkkaniylik həkkidə Musa pəyğəmbər mundak yazğan; «Qanunning əmrlirigə əməl kılğanlar xu ixliridin həyatlık tapidu».□ ■

⁶ Ləkin etikədtin bolğan həkkaniylik mundak dəydu: — «Kənglüngdə: — «Kim asmanğa qıkar?» (yəni «Kim Məsihnı asmandın elip qüxürər?»)■ ⁷ wə yaki «Həng tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihnı ölumdin kim qayturar?») —

□ **10:5** «Qanunning əmrlirigə əməl kılğanlar xu ixliridin həyatlık tapidu» — «Law.» 18:5 wə yənə «Qan.» 4:1, 6:24.

■ **10:5** Law. 18:5; Əz. 20:11; Gal. 3:12. ■ **10:6** Qan. 30:12.

demigin». □ ■

⁸ Əmdi xu *həkkaniylik* nemə dəydu? — «Söz-kalam sanga yekındur, tilingda wə dilingdidur!» — bu söz-kalam dəl biz jakarlaydioqan etikadning sözidur. □ ■ ⁹ Demək, «Əysaning Rəb ikənlikini aqzing bilən etirap kılsang wə kəlbingdə Hudaning uni ölüklər arisidin tirildürgənlikigə ixənsəng, kütquzulisən!» ¹⁰ Qünki insan kəlbidə etikad kılix bilən

□ **10:7** **Lekin etikadtin boləqan həkkaniylik mundak dəydu: — Kənglüngdə: — «Kim asmanəja qıkar?» (yəni «Kim Məsihni asmandin elip qüxürər?») wə yaki «Hang tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihni ölümdin kim qayturar?») — demigin» — (6-7-ayət) nəkil kəltürülgən ikki ayət: — «Qan.» 30:12-13 . Bu sirlik gəplərnıng əjayib mənılrı bəlkim mundak: (1) «Kimmu asmanəja qıkar?» — «Kimmu Hudaning asman pələktək yukıri tələp kıloqan həkkaniylikəja yetəlisun?» degənliktur. Lekin əgər bırsı: «Həkkaniylikim mukəmməl, «asmanəja qıkkandəkmən»» degən bolsa, bu degini «Mən Məsihkə ohxax həkkaniy» degəngə barawər bolup, Hudaning Məsihtə kərsətkən mukəmməl həkkaniylikəja ahanət kıloqan bolidu. Bundak deyixi bəribir Məsihni əzining pəskəx «həkkaniylikı»ning dərjisigə qüxürüp, «Məsihni asmandin qüxürməkqi» boləqini. (2) «Kimmu hangning tegigə qüxər?» deyixi, bir kixi əz gunahıning bədilini təliməkqi bolup dozahta bir məzgil tursam andin gunahımdin halas bolimən» deməkqi boləqini; bu, Məsihning ölümidə gunahımız üqün jaza tartıp bədəl təlixining manga (xundakla heqkimgə) keriki yok; muxundak degən kixi «Məsihni ölümdin kim qayturar» degən bolidu, yəni «Məsihni ölüm yolidin qayturux kerək, uning əlüxi kerəksiz, əhmikanə ixtur» degüqi bolidu. Yioqıp eytkanda, heqkim əzigə tayinip Hudaning mukəmməl həkkaniylikəja yetəlməydu; heqkim əz gunahı üqün əzi bədəl toliyəlməydu.**

■ **10:7** Qan. 30:13 □ **10:8** **«Söz-kalam sanga yekındur, tilingda wə dilingdidur!» — «Qan.» 30:14. ■ 10:8** Qan. 30:12-14.

həkkaniy kilinidu, eolizida etirap kilix bilən nijatka erixidu. ¹¹ Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək; «Uningoqa etikad kiloquqining hərbiəri hərgiz yərgə karitilmas». □ ■ ¹² Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok; hər ikkisining Rəbbi həmmening Rəbbidur wə Əzigə nida kiloqlanlarning həmmisigə mol bayliqlirini ayimaydu. □ ■ ¹³ Qünki: «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kilsa kütquzulidu». □ ■

¹⁴ Lekin Rəbgə ixənmigən kixi kandaqmu Uningoqa nida kilalisun? U toqruluk anglimioqlan kixi kandaqmu Uningoqa ixənsun? Hux həwər jakarliquqi bolmisa, ular uni kandaqmu angliyalisun? ¹⁵ Xu jakarliquqlar əwətilmigən bolsa, hux həwərnə kandaqmu yətküzəlisun? Mukəddəs yazmilarda yeziloqinidək: «Aman-hatirjəmlək toqruluk hux həwərnə, bəht-saadət toqruluk hux həwərnə yətküzgənlərnə ayəqliri nemidegən güzəl-

□ **10:11** «Uningoqa etikad kiloquqining hərbiəri hərgiz yərgə karitilmas» — «Yəx.» 28:16. ■ **10:11** Yəx. 28:16; Rim. 9:33. □ **10:12** «Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok» — demək, «bu jəhəttə (Məsih arkilik nijatka erixitə) Yəhudiylar bilən Yəhudiy əməslərnə pərki yok». ■ **10:12** Ros. 15:9; Rim. 3:22. □ **10:13** «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kilsa kütquzulidu» — «Yo.» 2:32. ■ **10:13** Yo. 2:32; Ros. 2:21.

hə!».☐ ■

¹⁶ Birak, huddi Yəxaya *pəyoqəmbərning* «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» deginidək həmmə adəm hux həwərgə itaət kılqan əməs. ☐ ■ ¹⁷ Xunga etiqad həwərnı anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toqruluk sözde anglitilidu.☐

¹⁸ Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərnı anglimiqanmidu? Əlwəttə anglidi: — «Ularning sadasi pütkül dunyaqə,

☐ **10:15** «Aman-hatirjəmlık toqruluk hux həwərnı, bəht-saadət toqruluk hux həwərnı yətküzgənlərnıng ayaqlırı nemidegən güzəl-hə!» — «Yəx.» 52:7, «Nah.» 1:15. Mənisi bəlkim «hux həwər yətküzgənlər kəlgəndək waqtıda kəlgən!» degənnı öz ıqıgə alıdu. Bəzi kona kəqürmə yazmılarda «bəht-saadət toqruluk hux həwərnı...» degən sözlər tepilmaydu. ■ **10:15** Yəx. 52:7; Nah. 2:1. ☐ **10:16** «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» — «Yəx.» 53:1. ■ **10:16** Yəx. 53:1; Yh. 12:38. ☐ **10:17** «... etiqad həwərnı anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toqruluk sözde anglitilidu» — bəzi kona kəqürmə yazmılar: «... etiqad həwərnı anglaxtin kelidu wə xu həwər Hudaning sözıde anglitilidu» deyılıdu.

Sözliri yər yüzining kərliğə yətti».□ ■

¹⁹ Yənə xuni soraymənki, Israillar *xu həwərdin* waqip bolmioqanmidu? Aldi bilən, Musa *Israiloğa* mundaq bexarət bərgən: —

««Həq həlk əməs» bolqan bir həlk arkilik silərdə həsət qozqaymən,

Nadan bir həlk arkilik qəzipinglarni

□ **10:18 «Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərnı anglmioqanmidu? Əlwəttə anglidi...»** — bəzi alimlar muxu yərdiki «ular»ni Israillarni kərsitidu, dəp qaraydu. Lekin keyinki ayət alahidə Israillarning «anglixı» toqruluk bolqacaqqa, «ular»ni dunyadiki barlıq adəmlər, Yəhudiylar wə Yəhudıy əməslərnımu kərsətsə kerək, dəp qaraymız. Bu ayətni xundak qüxinimizki, «Həmmə adəm angliqan; xunga, Yəhudıy həlkımu qoqum angliqan». **«Ularning sadası pütkül dunyaoğa, sözliri yər yüzining kərliğə yətti»** — «Zəb.» 19:4. Zəburdiki bu sözlər əslı asmandiki nurluq jisimlar Hudaning uluqluqını barlıq aləmgə ipadilıgənlikı toqruluk idı. Rosul Pawlus bu sözni nəkil kəltürüp İnjildiki hux həwər dunyadiki hər yərlərgə yorutulup tərkıtilmaқта, deməkqi. ■ **10:18** Zəb. 19:4

kozoqaymən». □ ■

²⁰ Keyin, Yəxaya pəyoqəmbər intayin yürəklik
həlda xu bexarətni berip: —

«Əzümgə intilmigənlərgə Əzümni tapkuzdum,
Meni sorimioqanlaroqa Əzüm kəründüm» —
dedi. □ ■

²¹ Lekin, U Israillar həkkidə: —

«Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkə
qollirimni uzitip intilip kəldim!» — dəydu. □ ■

11

Hudaning Israil tooqruluk məksitining ahirida

□ **10:19 «Həq həlk əməs» bolqan bir həlk arkilik silərdə
həsət kozoqaymən, nadan bir həlk arkilik qəzipinglarni
kozoqaymən»** — «Qan.» 32:21. Demək, baxka əllər an-
gliqan, qobul qilqan yərdə, Israil qokum qüxəngən. Israil-
lar əsli «nadan, bilimsiz, hudəsiz» dəp hesabliqan Yəhudi-
bolmioqan hərəkəysi yat milləttin bolqan ixəngüqi kixilərnin
hux həwərgə ixəngəqkə «Hudaning yengi həlkə» bolqanliqini,
ularning bəhtini kərüp həsət kilidu, hətta ularoqa qəzəplinidu.
Musa pəyoqəmbərning «həq həlk əməs» degən sözi kəlgüsi
zamanda hasil kilinidioqan Məsihning jamaitini kərsitidu. Ular-
ning kəpinqisi hərəkəysi millətlərdin kəlgəqkə, birinqidin ular
«bir həlk» yaki «bir əl» bolalmaydu; ikkinqidin, ularning
arisida Yəhudiylar kəp bolmaydu. Ular hərhil kixilərdin
tərkib tapkəqkə, Yəhudiylar ularni «bir həlk» yaki «bir əl»
hesablimaydu həm «həq həlk əməslər» dəp qaraydu. ■ **10:19**
Qan. 32:21. □ **10:20 «Əzümgə intilmigənlərgə Əzümni
tapkuzdum, Meni sorimioqanlaroqa Əzüm kəründüm»** —
«Yəx.» 65:1. ■ **10:20** Yəx. 65:1. □ **10:21 «Mən kün
boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkə qollirimni uzitip intilip
kəldim!»** — «Yəx.», 65:2. ■ **10:21** Yəx. 65:2.

əməlgə axuruluxi

¹ Undakta, xuni soraymənki: — Huda Öz həlkindin waz kəqtimu? Hərgiz undak əməs! Mənmu İbrahim əvladidin, Binyamin kəbilisidin boləqan bir Israiloʻu! ■

² Huda aldin kəngligə pükkən Öz həlkindin waz kəqkini yok. Muqəddəs yazmilarda İlyas pəyoʻəmbər həkkidə nemə deyilgənliki silərgə ayan əməsmu? U Israilardin azar qekip Hudaʻə yelinip: —□ ³ «I Pərwərdigar, ular Sening pəyoʻəmbərliringni oltürüxti, qurbangahliringni qekixti. Pəkət özüm yaloʻuzla kəldim, ular yənə meningmu jenimni almakqi boluxuwatidu», degən.■ ⁴ Hudaning uningə qayturoʻan kalami kəndak boldi? U: «Baaləʻə tiz pükmiğən yəttə ming adəmnı Özümğə elip kəldim» — degən.□ ■

⁵ Huddi xuningdək, bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən *Israildin* Əzi tallioʻan bir «kəldi» bar.■ ⁶ *Ularning tallinixi* xapaət bilən boləqan bolsa, undakta əzlrining əjir-əməli bilən boləqan əməs. Əməllərdin boləqan bolsa, xapaət xapaət

■ **11:1** Yər. 31:37; 2Kor. 11:22; Fil. 3:5. □ **11:2** «**Huda aldin kəngligə pükkən Öz həlkindin waz kəqkini yok**» — «Huda aldin kəngligə pükkən (bilgən) həlki» — bəkim: «Huda həmmidin burun Öz həlki bolux ügün tallioʻan həlki» degən mənidə. ■ **11:3** 1Pad. 19:10,14. □ **11:4** «**Baaləʻə tiz pükmiğən yəttə ming adəmnı özümğə elip kəldim**» — «1Pad.» 19:10, 14. «Baal» bir but idi. «7000 adəm», ər kixilərnı kərsitidu. ■ **11:4** 1Pad. 19:18. ■ **11:5** Rim. 9:27.

bolmay qalatti. □ ■

⁷ Nətijidə qandak boldi? Israillar izdig-inigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoqanlar erix-ti. Qaloqanlarning bolsa, kəngülliri bihud-laxturuldi. □ ■ ⁸ Huddi mukəddəs yazmilarda eytiloqinidək: —

«Huda ularning roh-qəlbini oqəplətkə saldi, Bügüngə qədər közlrini kərməs, Qulaklrini anglimas kildi». □ ■

⁹ Xuningdək Dawut *pəyoqəmbərmu* mundak degən:

□ **11:6 «Huddi xuningdək, бүgünki күndimu Hudan-ing xapaiti bilən Israildin özi tallioqan bir «qaldi» bar. Ular-nig tallinixi xapaət bilən bolioqan bolsa, undakta özlirining əjir-əmil-i bilən bolioqan əməs. Əməllərdin bolioqan bolsa, xapaət xapaət bolmay qalatti»** — (5-6-ayət) Huda Təwrattiki birnəqqə yərlərdə «Sən Israilni xapaitim bilən tallioqanmən» degənidi (məsilən, «Qan.» 7:7ni körüng). Muxu yərdə rosul Pawlus: Huda xapaiti boyiqə Israillar iqidin «bir qaldi»ni tallioqan, dəydu. İnsan Hudaning yardimigə erixixkə pütünləy layakətsiz turup, Uningdin mədətkə erixsə, mana bu «Hudaning xapaiti» bolidu. Huda Israillarni ularning məlum bir yahxi yaki uluq əmiligə qarap tallioqan bolsa, undakta Hudaning tallixi «xapaət»tin bolmioqan bolatti. ■ **11:6** Qan. 9:4. □ **11:7 «Nətijidə qandak boldi? Israil-lar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoqanlar erix-ti. Qaloqanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi»** — demək, Israillar izdigən həkqaniylikkə həmmisila erixəlmigən əməs; ularning iqidin Hudaning xapaəti bilən Huda tallioqan «qaldi»lar həkqaniylikkə erixkən. ■ **11:7** Rim. 9:31. □ **11:8 «Huda ularning roh-qəlbini oqəplətkə saldi, бүgüngə qədər közlrini kərməs, Qulaklrini anglimas kildi»** — «Qan.» 29:4 həm «Yəx.» 29:10. ■ **11:8** Qan. 29:2; Yəx. 6:9; 29:10; Əz. 12:2; Mat. 13:14; Mar. 4:12; Luqa 8:10; Yh. 12:40; Ros. 28:26.

«Ularning dastihini özligigə kapkan wə tuzak bolup,
Ular ni putlaxturup, kılmixlirini öz bexioqa qüxürsun!■

¹⁰ Kəzliri qarangoqulixip, kərəlmisun;
Bəllirini mənggü ruslatmay
püküldürgəysən!»□ ■

¹¹ Undakta, xunimu sorayki: *Israillar* yikilip
qaytidin turoquzulmasliqqa putlaxkanmu?
Hərgiz undak əməs! Ləkin ularning tey-
ilip itaətsizlik kıləanliqidin nijat yat əlliklərgə
yətküzüldi. Buningdin məksət Israillarni
həsətkə kəzoqaxtin ibarəttur. □

¹² Əmdi ularning teyilip itaətsizlik kılxi dun-
yaoqa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla
ularning ziyan tartkini əlləni beyitkən bolsa,
undakta kəlgüsidə ularning həmmisining toluk
nijatliqqa erixixi dunyaoqa tehimu zor bəht elip

■ **11:9** Zəb. 69:22 □ **11:10** «Ularning dasti-
hini özligigə kapkan wə tuzak bolup, ularni putlax-
turup, kılmixlirini öz bexioqa qüxürsun! Kəzliri
qarangoqulixip, kərəlmisun; bəllirini mənggü ruslatmay
püküldürgəysən!» — (9-10-ayət) «Zəb.» 69:22-23. Bu,
Dawut pəyoqəmbərnin xundakla Hudaning sözi, Dawutning
(wə xundakla Məsihnin) düxmənliri toqruluk eytiləan. Bu
69-küynin həmmisi Məsih toqruluk bəxarəttur. ■ **11:10**
Zəb. 69:22-23 □ **11:11** «... Hərgiz undak əməs!
Ləkin ularning teyilip itaətsizlik kıləanliqidin nijat yat
əlliklərgə yətküzüldi. Buningdin məksət Israillarni
həsətkə kəzoqaxtin ibarəttur» — yukurida izahatta degini-
mizdək, Israillar Məsihkə etikad kıləan «yat əllər»ning bəhtini
kərup həsət kılıdu.

kəlməmdü?!□

Yəhudiylar əməslər təkabburaxmasliki kerək

¹³ Əmdi silər əlliklərə səzləwatimən; mən əlliklərə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluqlaymənki, □ ■

¹⁴ janjigərlirim boləqlarların həsitini kəzəqləp, ularning bəzilərləni kətulduarmənmiyin dēqlən ümidtə bolimən. □ ¹⁵ Qünki ularning taxliwətilgənləklənin nətijisi dunyadiki əllərləni Huda bilən inəqləxturux bolsa, undəqlə ularning kəbul kəlinəxi əlümdin tiriləx bolmay nemə?

¹⁶ Həsuldin tunji bolup qıkkən hemirdiki kallək mukəddəs həsablənsə, pütün hemir mukəddəs dəp həsəblənidü. Dərəhning yiltizi mukəddəs

□ **11:12 «Əmdi ularning (Yəhudiyların) təylip itətsizlik kəlixi dunyəqlə əsəyixlik bəhx ətkən bolsa, xundəqlə ularning ziyan tərtni əllərləni bəyitkən bolsa...»**

— «əllər» — Yəhudiylar əməslər, «yat əllər». □ **11:13 «silər əlliklərə»** — dēqlək, «silər Yəhudiylar əməs boləqlarlarqlə».

«mən əlliklərə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluqlaymənki, ...» — oqlurmənlərlənin əsidə bərki, Huda rosul Pawlusni (gərgə u «Yəhudiyların Yəhudiysi» boləqləni) Yəhudiylar əməs boləqlar əl-millətlərgə hux həwərləni yətküzüxkə ələhdə əwətkən.

■ **11:13** Ros. 9:15; 13:2; 22:21; Gal. 1:16; 2:8; Əf. 3:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:11. □ **11:14 «janjigərlirim boləqlarların həsitini kəzəqləp, ularning bəzilərləni kətulduarmənmiyin dēqlən ümidtə bolimən»** — «janjigərlirim boləqlar» grək tilidə «mənəqlə ətlərim boləqlar» — əzining Yəhudiylar həlkəni kərsitidü.

bolsa, xahlirimu mukəddəs bolidu. □ ■

¹⁷ Zəytun dərihining birnəqqə xehi dər wəkə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun kəqiti bolup, ularning orni oqa ulanding. Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boləquqi boləjanikənsən, □ ¹⁸ əmdi sunduruwetilgən axu xahlardin özüngni üstün kilip mahtanma. Mahtansang, xuni untu-mioqinki, sən yiltizni əməs, yiltiz seni kətürüp quwwətləwatidu.

¹⁹ Sən əmdi: «Xahlar mening ulinixim üqün sunduriwetildi» — deyixing mumkin.

□ **11:16 «Həsuldin tunji bolup qikkan hemirdiki kallək mukəddəs hesabansa, pütün hemir mukəddəs dəp hesablinidu. Dərəhning yiltizi mukəddəs bolsa, xahlirimu mukəddəs bolidu»** — muxu yərdə «mukəddəs»ning birinqi mənisi «Huda oqa ataloqan», xuning bilən «pak» degən mənidad. Birinqi jümlining kəqmə mənisi bəlkim «Əgər Israillarning əjdadliri, yəni İbrahim, İshak wə Yakuplar Huda oqa ataloqan bolsa, ularning pərzəntlirimu Huda oqa ataloqan bolidu» degən boluxi mumkin. Təwəndiki jümlilərdə Pawlus Israilni bir «zəytun dərihi»kə ohxitidu («Yər.» 11:16-19ni kərüng). ■ **11:16**

Qəl. 15:20 □ **11:17 «Zəytun dərihining birnəqqə xehi dər wəkə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun kəqiti bolup, ularning orni oqa ulanding»** — demisəkmü, «zəytun dərihi» Israil oqa, «ulanoqan yawa zəytun küqiti» Məsihgə etikad qiləqan Yəhudi y əməslərgə, «zəytun dərihining sunduruwetilgən xahliri» bolsa Israillar arisidin Məsihkə etikad kılmioqaqqa, Hudaning bəht-bərikətliridin üzülüp qaloqan Yəhudiylaroqa wəkil bolidu. «**Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boləquqi boləjanikənsən,...**» — buning kəqmə mənisi bəlkim: «Sən huddi dərəhning yiltizidin ozukluk elip, xirnisidin bəhrimən boluwatqan xehidək, Huda İbrahim oqa wədə qiləqan bəhttin bəhrimən boluwatisən» degənlik bolsa kərək.

20 Toqra, ular etikadsizliktin sunduruldi; sən bolsang, etikading bilən tik turisən; birak uningdin məqrurlanma, əksi qə *Hudadin* qorq! 21 Qünki Huda əyni waktida bu dərəhning öz xahlirini ayimioqanikən, senimu ayimasliki mumkin. □ 22 Mana, *bu ixlarda* Hudaning mehribanliki qə həmdə kattik kol ikənlikigə kara. U Öz yolidin yikilip qüxkənlərgə kattik kol idi, lekin sanga (mehribanlikida dawamlıq tursangla) mehribanlik kərsətməktə. Undak bolmioqanda, sənmu kesip taxlinisən. 23 *Yəhudiylarmu* etikadsizlikta qing turiwalmisa, əslidiki dərəhkə ulinidu. Qünki Huda ularni kayta ulaxqa qadirdur. ■ 24 Qünki əgər sən yawa zəytun dərıhidin kesip elinip, təbiıy qanunıyətke hilap qalda *baqqdiki* yahxi zəytun dərıhigə ulanoqan yərdə, əslidiki bu təbiıy xahlarning öz dərıhikə ulinixi tehimu mumkin q?!

Hudaning mehribanliki pütkül insan üqündur

25 Qerindaxlar, özünqlarni üstün wə əkillik qaoqlaxtin saklinixinglar üqün, wəhiy qilinoqan xu sirdin həwərsiz qelixinglarni halımaymənki, ta *Huda tallioqan* Yəhudiıy əməslərnıng sani toluqlanoquqə, Israilning bir qismi tax

□ 11:21 «**Huda əyni waktida bu dərəhning öz xahlirini ayimioqanikən**» — «bu dərəhning öz xahliri» Yəhudiylarni kərsitidu, əlwəttə. ■ 11:23 2Kor. 3:16.

yürəklikkə qaldurulidu; □ ■ 26 andin pütkül Israil kutkuzulidu. Bu toqruluk mukəddəs yazmilarda mundak yeziloqan: —

«Kutkuzoquqi Ziondin kelip,
Iplaslikni Yakuptin yok qilidu. □ ■

27 Mən ularning gunahlrini elip taxliwətkinimdə,
Mana bu ular bilən tüzidioqan əhdəm bolidu». □ ■

28 Əmdi hux həwər jəhəttin qaridoqanda, siləring bəhtinglar üqün Yəhudiylar həlki *hux həwərgə* düxmən kilip bekutilgən; birak Hudaning tallixi jəhəttin qaridoqanda, ata-bowilirimiz səwəbidin səyülgəndur.

29 Qünki Huda Əzi bərgənlirini wə qakirikini qayturuwalmaydu.

30 Silər əlliklərmu bir qaoqlarda Hudaoqa itaət kilmiqan bolsanglarmu, *Yəhudiylarning* itaətsizlikining nətijsidə hazır rəhim-xəpkətkə erixinglar. 31 Yəhudiylar bolsa

□ 11:25 «**özünlarni... əkillik qaoqlaxtin saklinixinglar üqün...**» — grek tilida «**özünlarni üstün wə əkillik qaoqlaxlardin saklinixinglar üqün...**» deyilidu. Yəhudiylar əməslər Yəhudiylarning əhwalioqa qarap: «Biz kutulduk, ular Hudaning ləniti astida qalidu» dəp təkəbburlixixi mumkin. ■ 11:25 Luqa 21:24. □ 11:26 «**Kutkuzoquqi Ziondin kelip, iplaslikni Yakuptin yok qilidu**» — «Yakup» muxu yərdə Yakupning əwladliri Israilni kərsitidu. Bexarət «Yəx.» 59:20, 21ni kəring.

■ 11:26 Zəb. 14:7; Yəx. 27:9; 59:20; Yər. 31:31, 32, 33, 34; 2Kor. 3:16; Ibr. 8:8; 10:16. □ 11:27 «**...Mən ularning gunahlrini elip taxliwətkinimdə, mana bu ular bilən tüzidioqan əhdəm bolidu**» — 26-27-ayəttiki bexarət səzliri «Yəx.» 59:20, 21, 27:9tin wə «Yər.» 31:33-34tin nəkil kəltürülgən.

■ 11:27 Yəx. 59:20, 21; Dan. 9:24

itaət qilmay keliwatidu; *Hudaning* buningdiki məksiti, silərgə kərsətkən rəhim-xəpkət arkilik ularnımu rəhim-xəpkətkə erixtürüxtin ibarəttur. □ 32 Qünki Huda pütkül insanoqa rəhim-xəpkət kərsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap qoydi. □ ■

33 — Ah! Hudaning danalığı wə ilim-həkitining bibahə baylıqliri həm həsabsız qongkurluqi!

Uning həkümilirining tegigə yətkili bolmas!

Uning yolliri izdəp tepixtin xunqə yiraktur!

34 «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qüxinip yətti?

Kimmu Uningoqa məslihətqi bolalidi?» □ ■

35 «Uningoqa kim awwal bir nərsə berip,

Keyin uni qayturup bər deyəlidi?» □ ■

36 Qünki barlıq məwjudatlar Uningdin kəlgən,

U arkilik məwjut bolup turidu,

Həm Uning üqün məwjut bolup turidu.

□ 11:31 «Yəhudiylar bolsa itaət qilmay keliwatidu; Hudaning buningdiki məksiti, silərgə kərsətkən rəhim-xəpkət arkilik ularnımu rəhim-xəpkətkə erixtürüxtin ibarəttur»

— demək, yukirida izahliqinimizdək, Yəhudiylar Yəhudi bolmıoqan ixəngüqilərnin bəhtigə qarıoqaqqa, əzliri towa qilip Məsihi qəbul qilsun. □ 11:32 «Qünki Huda pütkül insanoqa rəhim-xəpkət kərsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap qoydi» — «həmməylən» Yəhudiylar wə Yəhudi əməslərnı kərsitidu. ■ 11:32 Gal. 3:22. □ 11:34 «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qüxinip yətti? Kimmu Uningoqa məslihətqi bolalidi?» — «Yəx.» 40:13. ■ 11:34 Yəx. 40:13; 1Kor. 2:16. □ 11:35 «Uningoqa kim awwal bir nərsə berip, keyin uni qayturup bər deyəlidi?» — «Ayup» 41:11. ■ 11:35 Ayup 41:3.

Barliq xan-xərəp əbəddiqə Uningoşa boləyay!
Amin.■

12

Etikađqining  zini Huda  a atixi

¹ Xunga,  y k rindaxlar, Hudaning r  imdilliki bilən silərdin xuni ötünimənki, teninglarni mukəddəs, Hudani hursən kilidio an, tirik k rbanlik süpitidə Uningo a be ixlanglar. Mana bu silərning *Huda  a* kilidio an həkikiy ibaditinglardur.□ ■ ² Bu dunyaning k lipio a kirip k lmanglar, b lki oy-pikringlarning yengilinixi bilən  zg rtilinglar; unda  kil anda Hudaning yahxi, k bul kilarlik w  mukəmməl iradisining nem  ikənlikini ispatlap bil l ysil r.□ ■

³ Manga ata kilino an xapa tk  asasen h rbiringlar  a xuni eytim nki,  z nglar to ruluk  z nglarda bar bol ninidin artu  oylimay, b lki Huda h rbiringlar  a t ksim kil an ix nqning mi dario a asasen salmaklik bilən özünglarni d ngs p k r nglar.■ ⁴ Q nki

■ **11:36** P nd. 16:4; 1Kor. 8:6. □ **12:1** «**Mana bu silərning Huda  a kilidio an həkikiy ibaditinglardur**» — «həkikiy ibaditinglar» grek tilida yənə «yollu , orunlu , tegixlik,  kilg  muwapik hizmət» deg n m nil rni  z iqig  alidu. ■ **12:1** Rim. 6:13,16; 1Pet. 2:5. □ **12:2** «**Bu dunyaning k lipio a kirip k lmanglar**» — bax a birhil ipadil x x kli: — «bu dunyaning  ki mlirio a əgixip y rm nglar».  yni s zl r «bu dunyadiki k lip a x kill nd r lm nglar». ■ **12:2**  f. 5:17; 1Tes. 4:3; 1Yuh . 2:15. ■ **12:3** Rim. 1:5; 1Kor. 12:11;  f. 4:7.

tenimiz köpligən əzalardin tərki b tapqan həmdə hər bir əzayimizning ohxax bolmıoqan roli bolıoqandək, ■ ⁵ bizmu kəp bolıqinimiz bilən Məsihtə bir tən bolup bir-birimizgə baqlinixlık əza bolimiz. ■

⁶ Xuning üqün bizgə ata qılınqan mehir-xəpkət boyıqə, hər hil rohiy iltipatlırimizmu bar boldi. Birsigə ata qılınqan iltipat wəhiyni yetküzüx bolsa, ixənqisining dairisidə wəhiyni yetküzsun; ■ ⁷ baxqılarning hizmitini qilix bolsa, hizmət kılsun; təlim berix bolsa, təlim bərsun; ■ ⁸ riqbətləndürüx bolsa, riqbətləndürsun; sədikə berix bolsa, mərdlik bilən sədikə bərsun; yetəkləx bolsa, əstayidillik bilən yetəklisun; həyrhəlik kərsitix bolsa, huxal-huramlıq bilən kılsun. ■

⁹ Mehir-muqəbbitinglar sahta bolmisun; rəzilliktin nəprətlininglar, yaxxilıqqa qing baqlininglar; ¹⁰ Bir-biringlarni kərindaxlarqə kızoqin mehir-muqəbbət bilən səyünglar; bir-biringlarni hərmətləp yuqiri orunqə qoyunglar. □ ■

¹¹ Intilixinglarda erinmənglar, roq-kəlbinglar yalqunlap kəyüp turup, Rəbkə qullarqə hizmət

■ **12:4** 1Kor. 12:27; Əf. 1:23; 4:16; 5:23; Kol. 1:24. ■ **12:5** 1Kor. 12:4; 2Kor. 10:13; 1Pet. 4:10. ■ **12:6** 1Kor. 12:4. ■ **12:7** 1Kor. 12:10; 1Pet. 4:10, 11.

■ **12:8** Qan. 15:7; Mat. 6:1, 2, 3; 2Kor. 9:7. □ **12:10** «bir-biringlarni hərmətləp yuqiri orunqə qoyunglar» — bu sözning: «bir-biringlarqə hərmət kərsitixə birinqi bolunglar», «bir-biringlarqə bəs-bəstə hərmət kərsitinglar» degən baxqa bir mənisi bar. Rosul bəlkim kəstən ikki mənisini təng ixlətkən boluxi mumkin.

■ **12:10** Əf. 4:2; Fil. 2:3; 1Pet. 5:5; İbr. 13:1; 1Pet. 1:22; 2:17.

kilinglar. $\square$

¹² Ümidtə bolup xadlinip yürüŋlar; muxəkkət-kiyinqiliklarəqə səwr-takətlik bolunlar; duay-ıŋlarni hərəkəndəq wakıttə tohtatmanglar. ■

¹³ Mukəddəs bəndilərnin ehtiyajidin qıkinglar; mehməndostlukka intilinglar; ■ ¹⁴ Silərgə ziyənkəxlik kıləuqıləroqə bəht tilənglar; pəkət bəht tilənglarki, ularni kəməimənglar. ■

15 Xadlanqanlar bilən billə xadlininglar;
kayoturup yioqliqanlar bilən billə kayoturup
yioqlanglar.

16 Bir-biringlar bilən inək ötüp ohxax oy-pikirdə bolunglar; nəziringlarni üstün kılmanglar, bəlkı təwən təbikidiki kixilər bilən berix-kelix kılinglar. Özünglarni danıxmən dəp qaoqlımanglar. ■ 17 Heqkimning yamanlıqıqə yamanlıq bilən jawab qayturınglar. Barlıq kixining aldidə ıxliringlar pəzilətlik boluxqə kəngül qoyunglar.□ ■

□ **12:11 «roh-kəlbingerlär yəlkunlap köyüp turup,...»** — «Mukəddəs Rohğa, Mukəddəs Roh arkilik kizərin bolup...» yaki «öz rohingda kizərin bolup...» degən mənilerning qaysisini bildüridiqanliqioğa birnemə demək təs. Əməliyəttə nijəttə Mukəddəs Roh ixəngüqining rohi bilən bir bolup, u arkilik ixləydu, xunga bu ikki mənə arisida qong pərək yok. ■ **12:12** Luka 18:1; Rim. 15:13; Əf. 6:18; Kol. 4:2; 1Tes. 5:16,17; İbr. 10:36; 12:1; Yaq. 5:7 ■ **12:13** 1Kor. 16:1; İbr. 13:2; 1Pet. 4:9. ■ **12:14** Mat. 5:44; 1Kor. 4:12. ■ **12:16** Pənd. 3:7; Yəx. 5:21; Rim. 15:5; 1Kor. 1:10; Fil. 2:2; 3:16; 1Pet. 3:8. □ **12:17 «Barlik kixining aldida ixliringlar pəzilətlük boluxkə kəngül köyunglar»** — baxkə birhil təjimisı: «Kəpqlük yahxi dəp qarışan ixlarnı kəngül köyüp qilinglar». ■ **12:17** Pənd. 20:22; Mat. 5:39; 1Kor. 6:7; 2Kor. 8:21; 1Tes. 5:15; 1Pet. 2:12.

18 Imkanियətning bariqə kəpçilik bilən inak ətüŋlar; ■ 19 intikam almanlar, i səyümlüklirim; uni Hudaqa tapxurup Uning qəzipigə yol qoyunlar, qünki *mukəddəs yazmilarda* mundak yeziləan: «Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, *yamanlik* Mən qayturimən». □ ■ 20 Xunga əksiqa «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussiqan bolsa, qandur. Bundak kilix bilən «uning bexioqa kəmür qooqini topla saləan bolisən». □ ■ 21 Yamanlik aldida bax əgməŋlar, bəlki yamanlikni yaxxilik bilən yenginglar.

13

Həküləət aldidiki məs'uliyitimiz

1 Həmmə adəm əzlirini idarə kילוquqi hokuk igilirigə boysunsun. Qünki Huda tiklimigən həküləət yok; qaysi hokuk-həküləət məwjut

■ 12:18 Mar. 9:50; Ibr. 12:14. □ 12:19 «Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, yamanlik Mən qayturimən» — «Qan.», 32:35. ■ 12:19 Qan. 32:35; Mat. 5:39; Luqa 6:29; Ibr. 10:30. □ 12:20 «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussiqan bolsa, qandur. Bundak kilix bilən «uning bexioqa kəmür qooqini topla saləan bolisən» — («Pənd.» 25:21-22). «Uning bexioqa kəmür qooqini topla saləan bolisən» degən mənisi: «uni kattik uyaldurisən». Bu ibarə Misirdiki kona bir adətni kərsitidu. Adəmning towa kילוanlikini bildürux üqün bexida bir siwət qooqni kətürup mangatti. Xunga «uning bexioqa kəmür qooqini topla saləan bolisən» degini, uning towa kilixioqa yardım berələysən» «wijdanini oyoqitisən» degənlikdur. ■ 12:20 Pənd. 25:21-22; Mat. 5:44.

bolsila Huda tərpidin tiklängəndur. ■ ² Xuning üqün, hokuk-hökümətkə qarxilik kiloquci kixi Hudaning orunlaxturuxioğa qarxilik kiloğan bolidu. Qarxilik kiloquqilar sorakğa tartilidu □

³ (qünki həkümranlar yahxilik kiloquqilarğa əməs, bəlki yamanlik kiloquqilarğa qorkunq kəltüridu). Həkümranlardin qorkuxni halimaymən desəng, undakta yahxi əməl kil. U qaşda həkümət tərpididin təriplinisən.

⁴ Qünki həkümranlar sening mənəpəiting üqün Hudaning hizmətqisidur. Ləkin yamanlik kılsang, uningdin qorkuxung kerək! *Həkümran* kıliqni bikarğa esiwalmaydu, u yamanlik kiloquqioğa Hudaning qəzipini kərsitidioğan jaza bərgüqi süpitidə Hudaning hizmətqisidur.

⁵ Xuning üqün, həkümranlarğa boysunux kerək. Bu, pəkət jazalinixtin saklinix üqünlə əməs, bəlki pak wijdanlik bolux üqündur.

⁶ Muxu səwəbtinmu baj tapxurunglar; həkümranlar bolsa, Hudaning məhsus bu ixlarni baxkuruxğa bekitkən hizmətkarlıridur.

⁷ Hərkingə öz tegixlik həkkini tələnglar; qəllə-parak tapxuruwaloquqioğa qəllə-parakni, baj yioquqilarğa bajni tapxurunglar; ehtiramğa tegixlik boləqanlarğa ehtiram kılinglar, hərmət kılixğa tegixlik boləqanni hərmət kılinglar.

■ 13:1 Pənd. 8:15; Dan. 4:29; Tit. 3:1; 1Pet. 2:13.

□ 13:2 «Xuning üqün, hokuk-hökümətkə qarxilik kiloquci kixi Hudaning orunlaxturuxioğa qarxilik kiloğan bolidu. Qarxilik kiloquqilar sorakğa tartilidu» — bundak jaza Huda tərpidin yaki həkümət tərpidin kəlgənlikini rosul deməydu, birak muxu yərdə bəlkim həkümət tərpidin boluxi mumkin.

Baxkilar aldidiki mäs'uliyitimiz

⁸ Bir-biringlarni sөyüxtin baxka, heqkinge heqnərsidin kərzdar bolmanglar. Qünki baxkılarni sөygən kixi Təwrat qanunining təlipini əməlgə axurəqan bolidu. ■ ⁹ Qünki «zina qılma, qatillik qılma, oqrilik qılma, nəpsaniyətqilik qılma» degən pərhlzlər wə bulardin baxka hərқandak pərlərmu, «қoxnangni özüngni sөygəndək sөygin» degən bu əmrgə yiqinqaqlanəqan. ■ ¹⁰ Mehirmuhəbbətkə berilgən kixi öz yeqiniəq heqқandak yamanlik yürgüzməydu; xuning üqün, mehirmuhəbbət Təwrat qanunining təlipini əməlgə axurəquqidur.

¹¹ Həzirki waқitning jiddiylikini bilip, xularni kilinglar. Qünki biz üqün allikaqan uyku din oyoqinix waқit-saiti yetip kəldi. Qünki dəsləpki etiqad qıləqan waқtimizəqə nisbətən nijatimiz tehimu yeqinlap qəldi. ■ ¹² Keqə ötүxkə az qəldi, күndüz yeqinlaxti. Xunga, qarangoqulukning ixlrini taxlap, yoruklukning qoral-yaraqirini kiyəyli. ■ ¹³ Kүndüzgə muwapik diyanətlük hayat kəqürəyli, əyx-ixrət wə xarəbhörlukқа, zina wə kəyp-sapaqə, jedəlmajira wə həsəthörlukқа berilməyli; ■ ¹⁴ əksiqə özünglarəqə Rəb Əysa Məsihni kiyiwelinglar wə gunəhkar əttiki arzu-həwəslərnı qandak qanduruxni heq oylimanglar.■

■ **13:8** Gal. 5:14; 1Tim. 1:5. ■ **13:9** Mis. 20:13-17; Law. 19:18; Qan. 5:17-19; Mat. 19:18; 22:39; Mar. 12:31; Gal. 5:14; Yaq. 2:8.

■ **13:11** Əf. 5:14; 1Tes. 5:6. ■ **13:12** Kol. 3:8; 1Tes. 5:5.

■ **13:13** Luka 21:34; 1Kor. 6:10; Əf. 5:5; Fil. 4:8; 1Tes. 4:12; 5:6; Yaq. 3:14. ■ **13:14** Gal. 3:27; 1Pet. 2:11.

14

Qerindaxlar üstidin həküm qilmanglar

¹ Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar. □

² Birsi hərқандақ yeməklіknі yeyіxkə bolidioqinioqа ixinidu; lekin yənə etikadi ajiz birsi pəket kəktatlarnila yəydu. ■ ³ Hərқандақ yeməklіklərnі yəydioqan kixi yeməydioqan kixini kəmsitmisun; həmdə *bəzi nərsini* yeməydioqan kixi hərқандақ yeməklіklərnі yəydioqan kixi üstidin həküm qilmisun. Qünki Huda uni qobul qiloqan. ⁴ Baxқа birsining hizmətkari üstidin həküm qiloquqi sən kim iding? Hizmətkarning tik turuxi yaki yikilip ketixigə pəketla öz hojayini məs'uldur. Həmdə *xu hizmətkarmu* tik turidioqan kilinidu — qünki *hujayini* Rəb uni tik turəquzuxқа qadirdur. ■

⁵ Məlum birsi məlum bir künni yənə bir kündin üstün kəridu, yənə birsi həmmə künni ohxax

□ **14:1 «Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar»** — əyni zamanda Əysa Məsihkə etikad qiloquqilar Yəhudiylərdin həm hərhil qəyriy dinoqа əgəxkənlərdin qıqqan Yəhüdiy əməslər idi. Ularning kəp kişimlirida əslidə «Hudani hursən kilix» üqün yemək-iqməklіk jəhəttə küqlük qaidilər bar idi. Ləkin, hux həwər bilən yətküzülgən wəhıylər boyiqə, Huda dunyadiki barlıq ozukluk nərsilərnі yaratqəndin keyin, etikadqilar ularnı yeyixkə bolidu (məsilən, «Mar.» 7:18-23ni kərüng). Biraқ bir kisiм etikadqilar bu yengi ərkinlikni toluk qüxənmigən yaki uningə ixənmigən bolsa, kona adətliri boyiqə yaxaxni dawam qilatti. Xuning bilən Pawlus ularnı «etikadi ajizlar» dəp atidi. Kizik bir yeri xuki, «etikadi ajiz» adəmninг bəzi intayin küqlük pikirliri boluxi mumkin! ■ **14:2** Pənd. 15:7 ■ **14:4** Yəq. 4:12.

dəp qaraydu. Hərkim özining közqarixioğa toluk ixənqi bolsun.■ 6 Məlum künni kədirləydiqan kixi buning bilən Rəbbining hərmitidə uni kədirləydu. Bir nərsini yəydiqan kiximu Rəbbining hərmitidə yəydu, qünki u öz rizki üqün Hudağa təxəkkür eytidu. Məlum nərsini yeməydiqan kixi yeməydiqanlıki bilən özining Rəbbining hərmitidə yeməydu, umu xundakla Hudağa təxəkkür eytidu.■ 7 Qünki heqkaysimiz özimiz üqün yaximaymiz wə heqkaysimiz özimiz üqün ölməymiz;■ 8 Bəlki əgər yaxisaq, Rəbbimiz üqün yaxaymiz; əlsək, Rəbbimiz üqün elimiz. Xuning üqün yaxisaqmu, əlsəkmü Rəbbimizgə mənəşmiz.■ 9 Qünki Məsihning ölüxi wə tirilixi däl xu məqsət bilən boldiki, Uning ölüklərninğ həm tiriklərninğ Rəbbi boluxi üqündür.

10 Undaқта, sən nemə üqün qerindixing üstidin həküm qilisən? Yaki nemə üqün qerindixingni mənəşmən? Qünki həmmimiz Hudaning

□ 14:5 «Məlum birsi məlum bir künni yənə bir kündin üstün kəridu, yənə birsi həmmə künni ohxax dəp qaraydu. Hərkim özining közqarixioğa toluk ixənqi bolsun» — etiqadqılarninğ bir qismi Yəhudiylar bolup, ular yənila Təwratta bəlgiləngən, Yəhudiylar ötküzüp kəlgən heyət-bayramları tutuxqa, bolupmu «xabat küni» (dəm elix küni, yəni xənbə küni)ni tutuxqa adətləngən, xundakla bularni burunqidək dawamlaxturux kerək, dəytti. ■ 14:5 Gal. 4:10; Kol. 2:16. ■ 14:6 1Kor. 10:31; 1Tim. 4:3. ■ 14:7 2Kor. 5:15; Gal. 2:20; 1Tes. 5:10; 1Pet. 4:2.

soraq təhti aldida turiximiz kerək bolidu. □ ■

¹¹ Qünki *mukəddəs yazmilarda* eytilöqinidək: —
«Pərwərdigar dəyduki: —
Öz həyatim bilən kəsəm iqimənki,
Manga barlıq tizlar pükülidu,
Barlıq tillar Meni etirap qılıp mədhiyə
okuydu». □ ■

¹² Xunga, hər birimiz Huda aldida özimiz
toqıruluk hesab berimiz. ■

*Ajiz qerindixinglarni Huda yolidin qətnitip
qoymanglar*

¹³ Xuning üqün, bir-birimizning üstidin həküm
qıloquqi ikkinqi biri bolmayli. Buning orniqa
xundak həküm-qararğa kelinglarki, hər qandak
qerindaxka gunahka yikitidiqan bir nərsini
yaki tuzakni qoymaslik kerək. ■ ¹⁴ Rəbbimiz
Əysada bolqanlikimdin xuningoqa kət'iy
ixəndürölüp bilimənki, hər qandak nərsə

□ **14:10 «Qünki həmmimiz Hudaning soraq təhti aldida
turiximiz kerək bolidu»** — «soraq təhti» adəttə Rim im-
periyəsida hər bir xəhərnin qong məydanida bolatti. Yərlik
əməldarlar muhim həkümləni yaki elanlarni qıqirix üqün
uningda olturatti. Hudaning «soraq təhti» yaki «həküm
qıqirix təhti» aldida bolidiqan soraq bəlkim **ixəngüqilərnin**
əməllirinin üstidin həküm qıqirix üqünla bolidu («2Kor.»
5:10ni kərüng). ■ **14:10** Mat. 25:31; 2Kor. 5:10.

□ **14:11 «Pərwərdigar dəyduki: — Öz həyatim bilən kəsəm
iqimənki, Manga barlıq tizlar pükülidu, barlıq tillar Meni
etirap qılıp mədhiyə okuydu»** — «Yəx.» 45:23. ■ **14:11** Yəx.
45:23; 49:18; Fil. 2:10. ■ **14:12** Zəb. 62:12; Yər. 17:10; 32:19;
Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəh. 2:23;
22:12. ■ **14:13** 1Kor. 10:32; 2Kor. 6:3.

özlikidin haram əməstur; ləkin bir nərsini haram dəp qarioğan kixi üqün, u uningoğa haramdur. ■ ¹⁵ Əgər yeməkliding tüpəylidin kərindixingni azabğa qoyğan bolsang, mehir-muhəbbət yolida mangmioğan bolisən. Məsih uning üqün Öz jenini pida kilip əlgən, bu *kərindixingni* yeməkliding bilən nabut kılma!■

¹⁶ Əmdi silər yahxi dəp qarioğan ixlarning yaman deyilixigə səwəbqi bolup qalmanglar. ¹⁷ Qünki Hudaning padixahlığı yemək-icməktə əməs, bəlki Mukəddəs Rohta boloğan həkkaniylik, inaklıq-hatirjəmlilik wə xadliktidur. ■ ¹⁸ Bularda yaxap Məsihkə hizmət kılquqi kixi Hudani hursən kilidu wə insanlarning təriplixigə sazawər bolidu.

¹⁹ Xuning üqün özimizni inaklıqni ilgiri süridioğan wə bir-birimizning etiqadini kurup qikidioğan ixlaroğa atayli. □ ²⁰ Yeməklikni dəp Hudaning əjrini nabut kilmanglar. Həmmə nərsə dərəkə həlaldir; birək birsi yegini bilən *etiqadida* putlaxsa, u uningoğa yaman hesablinidu. □ ■ ²¹ Xuning üqün gəx yeyix,

■ **14:14** Mat. 15:11; Ros. 10:15; 1Kor. 8:4; 1Tim. 4:4. ■ **14:15**

1Kor. 8:11.

■ **14:17** 1Kor. 8:8.

□ **14:19** «Xuning üqün

özimizni inaklıqni ilgiri süridioğan wə bir-birimizning etiqadini kurup qikidioğan ixlaroğa atayli» — «bir-birimizning etiqadini kurup qikidioğan» əyni tekistə «bir-birimizni kurup qikidioğan» degən sözlər bilən ipadilinidu. Bu muhim ibarining mənsi toqruluk «kirix söz»imizni kərüng. □ **14:20** «**birək birsi yegini bilən etiqadida putlaxsa, u uningoğa yaman**

hesablinidu» — baxka birhil təjmisisi: «birək birsi yesə wə xunglaxka baxkılarni (iman, wijdan tərpidə) putlaxtursa, bu ix uningoğa yaman bolidu». ■ **14:20** Tit. 1:15.

xarab iqix, xundakla baxka harkandak ixlarni qilixing kerindixingni gunahka teyilduridioʻan, azabka koyidioʻan yaki uni ajizlaxturidioʻan bolsa, bularni kilmioʻqining tuzuk. □ ■

²² Sening *malum bir ixni qilixka* ixanqing barmu? ʻEmdi bu ixanq Huda bilan sening arangdiki ixtur. ʻEzi kiliwatkan ixni toʻqra dap karioʻan, xuningdin wijdanimu ayibka buyrulmioʻan kixi nemidegan bahtlik-ho! ²³ Lekin *yemakliktin* gumanlinip turup yona xuni yegan kixi ayibka buyrulidu, qunki buni ixanq bilan yemigʻen. Ixanqtin bolmioʻan harkandak ix gunahdur.■

15

ʻOzimizni kanaatlenduruxnila oylimayli

¹ ʻEmdi etikadimiz kuqluk bolʻan bizlar ʻozimizni kanaatlenduruxnila oylimay, balki etikadi ajizlarningmu ajizliklirini keturiximiz kerak.■ ² Harbirimiz oz yekinimizning etikadini kurup qikixi uqun, uning baht-barikitini kozlap, uni hursan qilixka intilayli. ³ Qunki hatta Masihmu ʻOzini kanduruxni oylimioʻanidi. Bu toʻqrisida mukaddas yazmilarda mundaq putulgʻan: «Sen *Hudani* hakarət qilʻanlarning hakarətliri Mening ustumga quxti».□ ■ ⁴ Qunki

□ **14:21** «azabka koyidioʻan yaki uni ajizlaxturidioʻan» — bazi kona kequrmilarda muxu soʻzlar tepilmaydu. ■ **14:21**

1Kor. 8:13. ■ **14:23** Tit. 1:15. ■ **15:1** 1Kor. 9:22; Gal. 6:1

□ **15:3** «Sen *Hudani* hakarət qilʻanlarning hakarətliri **Mening ustumga quxti**» — («Zab.» 69:9). ■ **15:3** Zab. 69:7-9; Yox. 53:4, 5.

burunda *wəhiy bilən* pütülgən yazmildiki hərkaysi sözlər bizgə oʻgʻitix üqün yeziloʻan bolup, məksiti mukəddəs kitablardin kəlgən səwr-takət wə ilhambəhx arkilik bizdə azru-ümidning boluxi üqündur.■

⁵ Əmdi səwr-takət wə ilhambəhxning Igisi Huda siləni Məsih Əysani ülgə kʻilip, əzara bir oyniyətkə kəltürgəy;■ ⁶ buning bilən silər Hudani, yəni Rəbbimiz Əysa Məsihning Atisini bir jan bir dil bilən bir eoʻizdin uluʻliʻoʻaysilər.

Bir-biringlarni qobul qilinglar

⁷ Xunga, Məsih siləni qobul kʻilip, Hudaʻoʻa xan-xəreʻp kəltürginidək, silərnu bir-biringlarni qobul qilinglar.□ ⁸⁻⁹ Qünki silərgə xuni eytimənki, Əysa Məsih Hudaning ata-bowilaroʻa bərgən wədilirini ispatlax üqün, xu arkilik əllərnu Hudaning rəhim-xəpkitini kərup uni uluʻlixi üqün, hətnə kʻilinoʻanlaroʻa Hudaning həkikiti yətküzgüqi hizmətkar süpitidə təyinləndi. Bu huddi *mukəddəs yazmilarda*: — «Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə oʻquymən,

■ 15:4 Rim. 4:23, 24. ■ 15:5 Rim. 12:16; 1Kor. 1:10; Fil. 2:2; 3:16; 1Pet. 3:8. □ 15:7 «Məsih siləni qobul kʻilip, Hudaʻoʻa xan-xəreʻp kəltürginidək, silərnu bir-biringlarni qobul qilinglar» — baxka birhil tərjimisi: «Məsih siləni qobul kʻiləndək, silərnu bir-biringlarni qobul kʻilip Hudaʻoʻa xan-xəreʻp kəltürənglar». Əməliyəttə bu mənisimu bizning tərjimimizdin qikidu.

Wə Sening namingni küyləymən» — dəp yeziloqanidi. □ ■

¹⁰ Wə U yənə: —

«Əy əllər,

Hudaning həlqi bilən billə xad-huram bolunglar!» — dəydu. □ ■

¹¹ Wə yənə U: —

«Əy barlıq əllər, Pərwərdigarni mədhiyilənglar, Əy pütkül qowmlər, Uni uluqlanglar!» —

□ **15:8-9 «Əysa Məsih Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədilirini ispatlax üqün»** — «Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədiliri» Huda İbrahim, İshak, Yakup, Yüsüp, Musa pəyoqəmbər wə baxkə pəyoqəmbərlərgə yətküzgən wədiliri degənlik. **«xu arkilik əllərmu Hudaning rəhim-xəpkitini kərüp uni uluqlixi üqün...»** — «əllər» muxu yərdə yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə okuyman...»** — «əllər» yənə muxu yərdə yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə okuyman, wə Sening namingni küyləymən»** — («Zəb.» 18:49. Bu bexarəttə Məsih Öz Rohi arkilik Dawut pəyoqəmbərning aqızidin səzləydu. Pawlus bu muhim gəpliri (8-9-ayətlər) arkilik Yəhüdiy əməslər wə Yəhüdiylarning bir-birini qəbul kılıxini dəwət kildu; qünki Məsih Əysa Əzi Yəhüdiylar («hətnə qilinəqlar»)oqa hizmətkar təyinləndi həm xuningdək Yəhüdiy əməslər («yat əllər»)ning Hudani mədhiyilixigə baxlamqilik kildu; demək, Məsih ikki tərəpning hizmitidə boləqandin keyin, nemixkə silər Yəhüdiylar wə Yəhüdiy əməslər kiçik peillik bilən Uning uluq ülgisigə əgixip bir-birinqlərnı qəbul kilməysilər? ■ **15:8-9** 2Sam. 22:50; Zəb. 18:49-50. □ **15:10 «Wə U yənə: ... dəydu»** — bu wə keyinki ayəttiki «U» Məsihdur. Muxu ayəttiki bexarətlər Uning Əzining pəyoqəmbərlərnıng aqzi arkilik eytkən səzlidiridur. 15-ayəttiki izahətnı kərüng. **«Əy əllər»** — «əllər» yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Əy əllər, Hudaning həlqi bilən billə xad-huram bolunglar!»** — «Qan.» 32:43. ■ **15:10** Qan. 32:43.

däydu. □ ■ 12 Yənə, Yəxaya pəyoqəmbərnu mundak dəydu: —

«Yəssəning yiltizi bolğan kixi məydanə qıkidu,

Əllərgə həkimlik kılıdioğan zat ornidin turidu;

Əllər dərwəxə Uningə ümid baqlaydu». □ ■

13 Əmdi ümidning Igisi Huda Əzigə ixiniwatkanlıqların kəlbınlarnı toluk xad-huramlıq wə tıq-hatırjəmlikkə toldurəy, xuning bilən Mukəddəs Rohning küq-kudriti bilən ümidkə tolup taxqaysilər. □

Pawlusning rosulluk hizmiti toqrisida

14 I qerındaxlırim, kənglünqlarning mehrıbanlıq bilən toloqanlıqıq, mól bilimlər bilən toluk bezəlgənlikigə, xundakla bir-biringlarə özara jekiləp berələydioqanlıqlarqımu qayılmən.

15 Xundak bolsımu, Huda manga ata kılğan

□ 15:11 «Əy barlıq əllər, Pərwərdigarnı mədhıylənglar, əy pütkül kowmlər, Uni uluqlanglar!» — («Zəb.» 117:1)

— bu ayət wə yukiriki nəkil kəltürülgən ikki ayəttə, Məsih (dunyaqə kelıxtın burun) pəyoqəmbərlərnıng aqızidin bexarət berip, kəlgüsidə Yəhüdiy əməslər bilən Əzi tallıqan həlki billə Hudaqə ıbadət kılıxıp, Uning hizmitidə billə boluxıdioqanlıqını aldin'ala eytidu. ■ 15:11 Zəb. 117:1 □ 15:12 «Yəssəning

yiltizi bolğan kixi məydanə qıkidu, əllərgə həkimlik kılıdioğan zat ornidin turidu; əllər dərwəxə Uningə ümid baqlaydu» — («Yəx.» 11:10) Məsih toqruluk yənə bir bexarət. Yəssə bolsa, Dawut pəyoqəmbərnıng atisi idi. Birəq unıng əwladi Məsih, yəni «unıng yiltizi»dur. ■ 15:12 Yəx. 11:10; Wəh. 5:5; 22:16. □ 15:13 «ümidning Igisi Huda...» — əyni söz

«ümidning Hudasi...».

xapaət tüpəylidin mən silərgə bir kisiim tərəplərdin nəqqə ixlarni əslitip qoyuxka səl jür'ətlik bolup uxbu hətni yazmaqtimən. ¹⁶ Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kağındək Uning ibaditini həmmə yərdə wujudka kəltürəx hizmitidə *Yəhudi* *əməs* əllərgə Məsih Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məksiti əllərnin Hudaqa sunidioqan ibaditi Mukəddəs Roh arkilik pak-mukəddəs kilinip, Hudani hursən kilidioqan qurbanliktək Uning qobul kilixioqa layik boluxi üqündur. □ ¹⁷ Xuning üqün Məsih Əysada boləqlərimdin Hudaning manga tapxuroqliridin pəhirlinimən. ¹⁸⁻¹⁹ Qünki

□ **15:16 «bu hizmitimning məksiti əllərnin Hudaqa sunidioqan ibaditi Mukəddəs Roh arkilik pak-mukəddəs kilinip...»** — «əllər»: yat əllər, Yəhudi əməslərnə kərsitidu. **«Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kağındək Uning ibaditini həmmə yərdə wujudka kəltürəx hizmitidə Yəhudi əməs əllərgə Məsih Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məksiti əllərnin Hudaqa sunidioqan ibaditi, Mukəddəs Roh arkilik pak-mukəddəs kilinip, Hudani hursən kilidioqan qurbanliktək uning qobul kilixioqa layik boluxi üqündur»** — rosul Pawlus əzini kağınoqa ohxitidu. Hudaning kona zamanlardiki ibadəthaneioqa kağınlarni təminləxtiki məksiti həlkning toqra yolda Hudaqa ibadət kilixidin ibarət idi. Xunga ular həlkning əz qurbanliqlirini toqra, Hudaning qobul kilixioqa layik petidə sunuxioqa yardəmqi wə hizmətkar idi. Pawlus əzining hux həwərnə yətküzüxning ahirki məksiti Hudaqa həkikiy, mənilik, qin dillik ibadətni barliqqa kəltürüxtin ibarəttur, dəydu. Həkning bu ibaditini pak-mukəddəs kilix Mukəddəs Rohning ixi, əlwəttə. Bu ibadətmu pəqət jamaət ibadət sorunlirida əməs, bəlki ixəngüqining pütün həyati arkilik ipadilididu (12:1-2).

əllarning Hudaʼoʻra itaʼt qilixi ʻuqun Məsihning manga kilduroʻqanliridin baxka heqnemini tiloʻa elixka həddim əməs. Səz wə əməllər arkilik, alamətlik məjizilər wə karamətlər arkilik, Mukəddəs Rohning kük-kudriti bilən Yerusalemdin baxlap Illirikon əlkisgiqə aylinip həmmə yərdə Məsihning hux həwirini toluk jakarlidim. ²⁰ Xundak kilip baxqilar saloʻan ulning üstigə bina salmaslik ʻuqun, əzəldin Məsihning nami anglanmioʻan yərlərdə bu hux həwəni jakarlaxka intilip kəldim. ²¹ Bu tooʻrisida *mukəddəs yazmilarda* eytiloʻinidək:

«Uningdin həwərsiz boləʻanlar Uni kəridu, Anglimioʻanlar anglap qūxinidu». □ ■

Pawlusning Rimoʻa berix pilani

²² Mana, xu *hizmətlirim* səwəbidin yeninglaroʻa berixni kəp kətim oylioʻan bolsammu, lekin tosuloʻularoʻa uqrap baralmidim. ■

²³⁻²⁴ Lekin həzir muxu ətraplarda *hux həwər yətküzülmigən* yərlər manga qəlmioʻanliktin, həmdə kəp yillardin beri siləni yəqlap berix arzuyum boləʻanliktin, İspaniyəgə beriximda silənimu yəqlap ətməqimən. Səpirimdə aldi bilən silər bilən kəruʻxup, bir məzgil həmrəhlikinglardin toluk huxallinip, andin siləning yardiminglarda səpirimni dawamlaxturuxumni ʻumid qilimən. ■

□ **15:21** «Uningdin həwərsiz boləʻanlar Uni kəridu, anglimioʻanlar anglap qūxinidu» — «Yəx.» 52:15. ■ **15:21** Yəx. 52:15. ■ **15:22** Rim. 1:13; 1Tes. 2:18. ■ **15:23-24** Rim. 1:10; 15:32; 1Tes. 3:10; 2Tim. 1:4.

25 Birak hazir bolsa Yerusalemoqa berip, u yerdiki mukəddəs bəndilərnin hizmitidə boluxka ketiwatimən. ■ 26 Qünki Makedoniyə wə Ahaya əlkilliridiki jamaətlər Yerusalemdiki mukəddəs bəndilər arisidiki yoksullaroqa ianə toplaş yardım berixni layiq kərđi. 27 Bu ixni ular bərhək layiq kərđi; əməliyəttə bolsa ular Yerusalemdikilərgə kərzdardur. Qünki əllər *Yəhudiş qerindaxlarning* rohiş bəhtliridin bəhrimən boləqan bolsa, maddiy jəhəttin ularoqa yardım berixkə toqra kelidu.□

28 Mən bu ixni püttürgəndin keyin, yəni *Yerusalemdiki qerindaxlarning jamaətlərnin etiqađining* bu mewisini qəbul kilixini jəzmənləxtürgəndin keyin, silərnə yoqlap ətüp İspaniyəgə barimən. □ 29 Yeninglaroqa barəqinimda, Məsihninğ toluq bəht-bərikitini silərgə elip baridoqanlikimni bilimən.■

■ 15:25 Ros. 19:21; 24:17. □ 15:27 «Qünki əllər *Yəhudiş qerindaxlarning rohiş bəhtliridin bəhrimən boləqan bolsa, maddiy jəhəttin ularoqa yardım berixkə toqra kelidu*» — «yardəm berix» dēqən sēz grek tilida adəttə mukəddəs ibadəthanidiki hizmət bilən munasiwətlıktur. □ 15:28 «*Yerusalemdiki qerindaxlarning jamaətlərnin etiqađining bu mewisini qəbul kilixini jəzmənləxtürgəndin keyin,...*» — grek tilida «(Yerusalemdiki) qerindaxlaroqa bu mewisini yətküzüp mēhürləndürgəndin keyin,...» dēqən sēzlər bilən ipadilinidu. Rosul Pawlus Yəhudiş qerindaxlarning bu sowəqatni qəbul kilixini intayin muhım dēp bilətti. Qünki uni qəbul kilixi sowəqat bərgənlərnə, yəni Yəhudiş əməs ixəngüqilərnə «bizning qerindaxlirimiz» dēp qəbul kilixioqa barawər bolətti, xunglaxka barlıq jamaətlərninğ birliki wə muhəbbitini mustəhkəmləp ələqə sürətti. Hudaqə təxəkkür, Yəhudiş qerindaxlar uni qəbul kıldı («Ros.» 21:17). ■ 15:29 Rim. 1:11.

³⁰ Kərindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsih wə *Mukəddəs* Rohning mehir-muhəbbiti bilən silərdin ötünimənki, mən üqün Hudağa dua kılıp mən bilən birliktə kürəx kılqaysilər — □ ■ ³¹ mening Yəhudiya əlkisidiki etikad kilmioqanlarning yaman niyətliridin saklinixim, xuningdək Yerusalemda in'amni yətküzüx hizmitimning xu yərdiki mukəddəs bəndilərnin qəbul kılxiqə erixixi üqün ■ ³² həmdə ahirda Huda buyrusa, pekirning xad-huramlıq bilən yeninglarğa berip, silər bilən ortaq istirahət kılxiimiz üqünmu dua kılqaysilər. ■ ³³ Amanlıq-hatirjəmlik İgisi boləqan Huda həmminglar bilən billə boləqay! Amin! □

16

Pawlusning ahirki salamliri

¹ Kənhria xəhridiki jamaətnin hizmətgisi singlimiz Fibini silərgə təwsiyə kılıp tonuxturimən; ² uni mukəddəs bəndilərgə layıq Rəbning muhəbbitidə qəbul kılıp

□ **15:30 «mən üqün Hudağa dua kılıp mən bilən birliktə kürəx kılqaysilər»** — «kürəx kılqaysilər» degən sözlər jin-xəytanlarning Hudaning hizmitigə daim qarxi qikidioqanlığını kərsitidu; xunga bu hizmət üqün dua kılxi (bularning qarxi qikəanlığı tüpəylidin) birhil kürəx, təs bir ix bolidu (məsilən «Kol.» 2:1, 4:11ni kərüng). ■ **15:30** 2Kor. 1:11. ■ **15:31** 2Tes. 3:2. ■ **15:32** Rim. 1:10; 15:23.

□ **15:33 «Amanlıq-hatirjəmlik İgisi boləqan Huda»** — əsliyi tilida «Amanlıq-hatirjəmlikning Hudasi».

kütüwaloqaysilər, uning hərkindak ixta silərgə həjiti qüxsə, uningoqə yardım qılqaysilər. Qünki u özimu nuroqun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardımqi boləqan.□

³ Mən bilən birgə ixligen, Məsih Əysada boləqan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaqə salam eytkaysilər.□ ■ ⁴ (ular meni dəp öz həyatining heyim-hətirigə qərimidi. Həm yaloquz mənla əməs, bəlki əllərdiki barlıq jamaətlərmu ulardin minnətdardur).□ ⁵ Ularning ailisidə jəm bolidioqan jamaətkimu salam eytkaysilər.

Asiya əlkisidin Məsihkə etikadta əng dəslepki mewə bolup qikqan, səyümlüküm Epənitkə salam eytkaysilər. ⁶ Silər üqün kəp əjir singdürgən Məryəmgə salam eytkaysilər.

⁷ Mən bilən zindandax boləqan, Yəhudiy

□ **16:2 «uni mukəddəs bəndilərgə layıq Rəbning muhəbbitidə qəbul qilip kütüwaloqaysilər...»** — «Rəbning muhəbbitidə» əyni grek tilida «Rəbdə» degən söz bilən ipadilini. Muxu ibarə toqruluk «kirix söz»imizni kəring. **«uning (yəni Fibining) hərkindak ixta silərgə həjiti qüxsə, uningoqə yardım qılqaysilər. Qünki u özimu nuroqun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardımqi boləqan»** — bu sözlərgə qariqanda Fibi əzi məlum səwəbtin Riməqə səpər qılmaqqi idi, xuning bilən Pawlusning bu salam hetini elip baridu. Muxundak uzun wə hətərlik səpər qilix asan əməs idi. Hudaqə wə Fibigə qolimizda hazır turoqan bu qimmətlik hət üqün rəhmət! □

□ **16:3 «Mən bilən birgə ixligen, Məsih Əysada boləqan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaqə salam eytkaysilər...»** — Priska (Priskila) wə eri Akwila hux həwəarning kəp hizmitini qiloqan («Ros.» 18:2, 26, «1Kor.» 16:19, «2Tim.» 4:19ni kəring). ■ **16:3 Ros. 18:2,26.**

□ **16:4 «... Həm yaloquz mənla əməs, bəlki əllərdiki barlıq jamaətlərmu ulardin minnətdardur»** — «əllər»: yat əllər, Yəhudiy əməslərnə kərsitidu.

kerindaxlirim Andronikus wə Yunyoʻqa salam eytkaysilər. Ular məndin awwal Məsihtə boləqan bolup, rosullar arisidimu abruyluktur.□

⁸ Rəbbimizdə boləqan səyümlüküm Ampliyatka salam eytkaysilər.

⁹ Biz birgə ixligən Məsihtə boləqan hizmətdiximiz Urbanus wə səyümlüküm Stahuslaroʻqa salam eytkaysilər.

¹⁰ Sinaklardin oʻtkən, Məsihtə sadik ispatlinip kəlgən Apeliska salam eytkaysilər. Aristowulus-ning ailisidikilərgə salam eytkaysilər.

¹¹ Yəhudiyy kerindixim Herodiyonoʻqa, Narkisning ailisidikilərdin Rəbdə boləqanlaroʻqa salam eytkaysilər.

¹² Rəbning hizmitidə japa tartiwatkan Trifena wə Trifosa hanimoʻqa salam eytkaysilər. Rəbning hizmitidə nuroʻqun japa tartkan səyümlük *singlim* Pərsiska salam eytkaysilər.

¹³ Rəbdə tallanoʻqan Rufuska wə uning mangimu ana boləqan anisoʻqa salam eytkaysilər.

¹⁴ Asinkritus, Filigon, Hərmis, Patrobas, Hermas wə ularning yenidiki kerindaxlaroʻqa salam eytkaysilər.

¹⁵ Filologus wə Yulyoʻqa, Neriys wə singlisiʻqa, Olimpəs wə ularning yenidiki barlik mukəddəs bəndilərgə salam eytkaysilər.□

¹⁶ Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. Məsihning həmmə jamaətliridin silərgə

□ **16:7 «Yəhudiyy kerindaxlirim Andronikus wə Yunyoʻqa»** — muxu yərdiki «kerindaxlirim» yənə «uruk-tuʻoʻqanlirim» degən mənidimu boluxi mumkin. Baxka birhil tərjimisi: «ular rosullarning qarixida bək abruyluk kixilər». □ **16:15 «Filologus wə Yulya»** — bəlkim ər-ayal.

salam!■

Ahirkı nəsihət

¹⁷ Kerindaxlar, silərdin xuni ötünimənki, silər ögəngən təlimgə qarxi qıqqan, aranglarda ihtilaplarnı pəyda kilidiğan wə adəmni etikad yolidin teyilduridiğan kixilərdin pəhəs bolunglar, ulardin neri bolunglar. ■ ¹⁸ Bundak kixilər Rəbbimiz Məsihkə əməs, bəlki öz karnioğa kıl bolidu; ular silik-sipayə gəplər wə huxamət sözliri bilən saddilarning kəlbini azduridu.■

¹⁹ Silərnin Rəbkə bolğan itaətmənlikinglərdin həmməylən həwər tapti. Xunga əhwalinglərdin xadlinimən; xundaqtımu, yahxi ixlar jəhəttə aqıl boluxunglarnı, yaman ixlarğa nisbətən nadan boluxunglarnı halaymən. ■ ²⁰ Amanlik-hatirjəmlilik İgisi bolğan Huda uzun ötməy Xəytanni ayaq astinglarda yənjiydu. Rəbbimiz Əysanın mehır-xəpkiti silərgə yar bolqay!□

²¹ Hizmətdixim Timotiy, Yəhudıy kerindaxlırim Lukyus, Yason wə Sospatirlərdin silərgə salam. ■ ²² (uxbu hətkə kələm təwrətküqi mənki

■ **16:16** 1Kor. 16:20; 2Kor. 13:12; 1Tes. 5:26; 1Pet. 5:14.

■ **16:17** Mat. 18:17; Kol. 2:8; 2Tes. 3:6; 2Tim. 3:5; Tit. 3:10; 2Yuhə. 10. ■ **16:18** Əz. 13:18; Fil. 3:19. ■ **16:19**

Mat. 10:16; 1Kor. 14:20. □ **16:20 «Amanlik-hatirjəmlilik İgisi bolğan Huda»** — əsliyl tilida «Amanlik-hatirjəmlilikning Hudasi». ■ **16:21** Ros. 13:1; 16:1; 17:5; 20:4; Fil. 2:19; Kol. 1:1; 1Tes. 3:2; 1Tim. 1:2.

Tertiy mu Rəbdə silərgə salam yollaymən).□

²³ Manga wə ʔyidə daim yioʻilidioʻan pütün jamaətkə sahıbbhanlık kılidioʻan Gayustin silərgə salam. Xəhərnıng həziniqisi Erastus silərgə salam yollaydu, kərindiximiz Kuwartusmu xundak.■

²⁴ Rəbbimiz ʔysa Məsihnıng mehir-xəpkiti həmmınglaroʻqa yar boləyay! Amin!

Dua wə mədhiyə

²⁵ Uzun zamanlardin buyan süküttə saklinip kəlgən sirning wəhiy kılınixi boyiqə, mening arkilik yətküzülgən bu hux həwər, yəni ʔysa Məsihnıng jakarlinixi bilən silərni mustəhkəmləxkə kadir Boləuqioʻqa *xan-xərəp boləyay!* ■ ²⁶ Sir bolsa insanlarni etikadtiki itaətmənlik yolioʻqa elip berix üqün, mənggü hayat Hudaning əmrigə binaən həm biwasitə həm burunkı pəyʔəmbərlərnıng yezip qaldurəanliri arkilik, hazır barlık əllərgə wəhiy kılindi; ²⁷ xundak kıləan birdinbir dana Boləuqi Hudaəqa ʔysa Məsih arkilik xan-xərəp əbədil'əbəd boləyay! Amin!

□ **16:22** «uxbu hətkə kələm təwrətküqi mənki Tertiy mu Rəbdə silərgə salam yollaymən» — rosul Pawlusning kəzi ajiz boləuqəqə, adəttə yardəmqigə hətlirini yazduratti. Tertiy uning üqün «Rimliklaroʻqa»ning kələm təwrətküqisi (hatiriligüqi) boləqanidi. ■ **16:23** Ros. 19:22; 2Tim. 4:20. ■ **16:25** ʔf. 1:9; 3:9,20; Kol. 1:26; 2Tim. 1:10; Tit. 1:2; 1Pet. 1:20.

Mukeddes Kalam (yāngı yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5